

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 3. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
2. — Telefon št. 190.
Ključni pri pošti: Ljubljana št. 11.422, Praga št. 78.180,
Vien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifi.

Svečan podpis jugoslovenskega konkordata

Podpis je bil opravljen po slovesnem vatikanskem ceremonialu — V imenu Vatikana je konkordat podpisal kardinal Paccelli, v imenu Jugoslavije minister dr. Auer — Besedilo bo objavljeno po ratifikaciji

Rim, 25. julija AA. Danes ob 11.30 so podpisali konkordat med sv. stolico in kraljevino Jugoslavijo. Podpis so opravili v konferenčnem salonu državnega tajnika kardinala Paccellija.

Jugoslovenskega pravosodnega ministra in čuvarja državnega pečata dr. Auerja so sprejeli v Vatikanu zelo svečano. Z jugoslovenskim poslanikom pri Vatikanu Jevremom Simićem je odšel iz jugoslovenskega poslaštva ob 10.30. Ob 10.45 je prišel v Vatikan, kjer ga je pozdravila četa papeževе švicarske garde v krogih, ki jih je sestavil že Michelangelo. Stevilni romarji so prisostvovali prekrasni prizori.

Sprevod je krenil skozi glavna vrata in dvorišča. Odhod v sobane državnega tajnika Paccellija, kjer sta bila poleg kardinala še msgr. Pizzardo, tajnik sv. stolice in msgr. Moscatello, član jugoslovenskega poslaštva pri Vatikanu.

Kardinal Paccelli je sprejel dr. Auerja z ljubeznivimi besedami in mu izročil znake papeževе reda sv. Gregorja Velikega prve stopnje: »Sv. oče papež vas je odlikoval, ekselencija, s tem redom v znak priznanja in posebno v znak posebne pozornosti napram Vam.«

Kardinal Paccelli je nato čestital dr. Auerju k visokemu odlikovanju še v svojem imenu, takoj potem pa je bil izvršen imenovani podpis konkordata med

Vatikanom in kraljevino Jugoslavijo. Konkordat je podpisal v imenu sv. očet Pija XI. Nj. Em. kardinal Paccelli, v imenu Nj. Vel. kralja Petra II. pa minister dr. Auer. Po podpisu konkordata sta kardinal Paccelli in minister dr. Auer potrdila svoje podpise s pečati. Zgodovinski akt je fotografiralo kakih deset fotografov.

Kardinal Paccelli je bil oblečen v kardinalsko obleko z velikim križem z briljanti, dr. Auer je bil v fraku z novim odlikovanjem sv. Gregorja Velikega, poslanik Jevrem Simić pa je prišel v diplomatskem kroju z vsemi dekoracijami. Po opravljenem podpisu je kardinal Paccelli sprejel najprvo gospo in gosposko Auer, nato pa dr. Auerjevo spremstvo. Kardinal Paccelli se je seznanil z vsemi prisotnimi, nakar se je od njih ljubeznivo poslovil.

Audienca pri sv. očetu

Dr. Auerja in njegovo spremstvo so nato odvedli skozi zgodovinske salone in dvorane v Vatikanu. V zadnji dvorani pred papeževim prestolom dvorano je dr. Auerja pozdravil dežurni polkovnik papeževе plemiške garde, tajni komornik msgr. Conatalloni in šef papeževе dvora msgr. Caccia, ki je po pozdravu odvedel ministra dr. Auerja k sv. očetu.

Audienca dr. Auerja je trajala 20

minut, nakar so bili sprejeti v avdienci še gospa in gosposka Auerjeva ter poslanik Simić. Nekoliko minut kasneje je sv. oče papež sprejel tudi ostalo spremstvo dr. Auerja. Vsi navzoči so poklekli. Sv. oče papež je pristopil k vsakemu posebej in mu prožil svoj papeški križ v poljub. Obenem je dr. Auer predstavil papežu vsakega poedince.

Ko so bili vsi predstavljeni, je papež najprvo izrekel nekoliko besed posebnega priznanja msgr. Moscatellu, svetniku jugoslovenskega poslaštva pri Vatikanu, potem pa se je obrnil k jugoslovenski delegaciji in v francoskem jeziku s povzdignjenim glasom rekel: »Blagoslovjam vso vašo državo, Nj. Vel. kralja Petra II., kneza-naměstnika in naměstništvo, vašo vladu in vse vaš narod. Blagoslovjam takisto vas, ki ste tu, vaše svojce doma in vse vaše dobre želje. Amen.«

Po podeljenem blagoslovu se je papež umaknil v svojo knjižnico, dr. Auerja in spremstvo pa so odvedli iz dvorane.

Čprav ima že 80 let, nosi sv. oče papež breme svoje visoke starosti z nenavadno lahkoto. Prav tako opravlja z lahkoto svoje visoko službo, združeno z veliko odgovornostjo. Njegove kretnje so gibke, duha je svežega in izgled mu je veder. S svojim dostojanstvom je napravil na vse najgledljivi vtis; bil je izredno ljubezniv z vsemi Jugoslaveni, ki jih je sprejel. Oblečen je bil v belo obleko z velikim križem na prsih.

Izjava ministra Auerja

Rektor zavoda sv. Jeronima msgr. Madjerac je opoldne priredil svečano kosilo na čast ministru dr. Auerju in njegovim spremljevalcem. Na zdravico msgr. Madjerca je odgovoril minister dr. Auer, ki je med drugim rekel: »Pre-

pričan sem, da bo novi konkordat prinesel samo koristi i cerkvi i državi. Še nikoli poprej ni bilo tako potrebno, da stopata obe vzajemno in složno; to potrebo upravičujejo razne struje z raznih strani. Srečni smo, gospod rektor, da smo se mi vsi mogli danes zbrati

Vsebina konkordata

Dve novi škofiji — Ljubljanski škof dobi dostojanstvo metropolita — Depolitizacija duhovščine

Besedilo konkordata bo po običaju objavljeno pri izmenjavi ratifikacijskih listin.

Za zdaj se lahko reče, da konkordat, ki je bil danes podpisan, ureja dokončno meje škofij, tako da so v skladu z novimi političnimi mejami kraljevine Jugoslavije in v ureditvi po političnih mejah, določenih z mirovnimi pogodbami. Obnovljena je ninska škofija in ustanovljena nova škofija bačka in banatska. Splitskemu škofu se vrne čin metropolita, isto dostojanstvo pa dobi tudi ljubljanski škof.

Pri imenovanju škofov bo postopek tak, kakršen je določen v več povojnih konkordatih.

Gospodarski odnošaji se urede v zmislu popolne enakopravnosti vseh veroizpovedi. Dosledno s tem se cerkvi prizna gospodarska avtonomija vzporedno s tistimi, ki so jih že dosegle druge veroizpovedi. Cerkveno imetje ne sme biti predmet razlastitve in tudi ne novih agrarnih zakonov brez poprejšnjega dogovora s Cerkvijo.

Na šolskem polju se cerkvi prizna možnost, da opravlja svoje lastne akcije, kakor velja to že v mnogih drugih

državah. V javnih šolah sta zajamčena pouk in verska vzgoja katoliških učencev. Teološke fakultete se bodo prilagodile novim določbam sv. stolice.

Zakoni, sklenjeni v katoliški cerkvi, imajo popoln državljanskopravni efekt, in discipline, ki urejajo zakonski stan, se izenajajo za vse področje kraljevine.

»Katoliška akcija« je iznad in izven strank in podrejena škofom, ki zanjo odgovarjajo.

Ker so v konkordatu vsebovana zakonska poročstva, ki jamčijo svobodo in pravice cerkve, je sveta stolica voljna izdati potrebne odredbe, s katerimi bo dušebrižniški duhovščini in aktivnim namenečencem cerkve prepovedala pripadanje k političnim strankam in aktivno udeležbo pri njih.

Razume se, da bo vlada obenem izdala podobne ukrepe glede duhovščine drugih veroizpovedi.

Vprašanje uporabe glagolice v liturgiji je urejeno tako, da se bodo vpoštevala ne samo nacionalna čustva, temveč tudi disciplina katoliške cerkve in želje prizadetega katoliškega duhovništva. Jasno je, da se to ne nanaša na manjšino.

Nov poskus poravnave med Vatikanom in Berlinom

Švicarske informacije o novi papeževi demarši — Politijska preiskava v berlinskem ordinariatu

Basel, 25. julija. d. Kakor poroča »Baseler Nationalzeitung« zatrjujejo berlinski katoliški krogi, da bo berlinski nuncij Orsenigo v kratkem izročil nemški vladi novo papeževu protestno noto. Vatikan bo v tej noti predlagal mirno poravnavo vseh spornih vprašanj, istočasno pa bo poudaril, da ne more pristati na nikake koncesije, ki bi bile v nasprotju z bistvenimi nauki katoliške vere ali bi kršile določbe konkordata. Novi berlinski škof Preysing skuša baje že vplivati pri vladi, da bi popustila v nekaterih vprašanjih napram katolicizmu.

V zvezi z režimsko kampanjo proti klerikalizmu se je vršila v Obersalsburgu tudi konferenca vrhovnih narodno-socialističnih voditeljev, ki ji je predsedoval sam Hitler. Konferenci pripiše največji pomen, o njenih sklepih pa se ne more izvedeti ničesar.

Berlin, 25. julija. k. Organi zbirne državne policije so včeraj vdrl v škofjski ordinariat v Berlinu ter zaplenili 10.000 mark v bankovcih. Oblasti so utemeljile to zaplenbo, češ da izvirja denar iz prepovedanih zbirk. Škofjski ordinariat je vložil protest proti zaplenbi pri pruskem notranjem ministstvu.

Incident je vzbudil tem večjo pozornost, ker je znano, da je bil škof Preysing imenovan na svoj visoki položaj v soglasju z nemško vlado in ker se je od njega splošno pričakovalo, da bo skušal doseči znosnejše odnose med Hitlerizmom in katoliško cerkvijo.

Katoliško glasilo daje lekcije angleškemu listom

Berlin, 25. julija. AA. »Germania«, glasilo bivšega katoliškega centra, navaja proglas edinburškega nadškofa o preganjanju katoliških duhovnikov in vernikov v Ulstru ter piše v svojem komentarju med drugim:

Pričakovati bi bilo, da bo svetovno ča-

sopisje posvetilo svoje stolpce tistim, ki so po besedah nadškofa izpostavljeni strašnem preganjanju in ki so iz konfesionalnih razlogov izgubili vsakdanji kruh zaradi odpusta iz službe. To viteško zavzemanje za nedolžno preganjane bi bilo tem prej pričakovati, ker je isto časopisje pred dnevi izkoristilo znane demonstracije proti židom na Kurfürstendammu in jih objavilo v pretiranih in obširnih poročilih. Ker tega ni storilo, je treba prav resno dvomiti v to, ali je tem ljudem, ki vedno govorijo o ljudskih pravicah, v resnici o tega. Na Kurfürstendammu je padlo samo nekoliko zausnic, nekaj posode pa se je razbilo. V Belfastu pa so pobesneli izgrezniki polili s petrolejem ženo, ki je ležala v postelji, nato pa jo zažgali in na tako zverinski način pobili. Če razbiti porcelan povzroča po svetu globlji vtis, kakor neverjetna grozota, ki se je pripetila v Belfastu, potem si mednarodno časopisje s tem samo izreka najhujšo obsodbo.

Raziranje Stahlhelma

Berlin, 25. julija. d. Pred kratkim so pričele narodno-socialistične oblasti po malem razpuščati krajevne in deželne organizacije Stahlhelma. To je izzvalo v stahlhelmovskih krogih veliko razburjenje. Vodja državne organizacije in državni minister Seldte je sam interveniral pri Hitlerju, vendar očitno zaman, ker je bilo po njegovi intervenciji izdanih več novih dekretov o razpustu posameznih krajevnih organizacij. V Berlinu se širijo vesti, da namestnik režim ustanovitveno državno organizacijo bivših bojnikov, kateri naj bi se pridružili tudi stahlhelmovski bojnikov.

Aretacija visokega sodnika

Berlin, 25. julija. AA. Policija je aretirala v München - Gladbachu predsednika tamonjskega sodišča dr. Vogela in še nekaj državnih uradnikov, češ da je to potrebno zaradi njihove varnosti, ker bi jih sicer občinstvo moglo napasti. Občinstvo je razjeto, trdi policija, ker dr. Vogela in t. uradniki niso hoteli sodelovati pri dobrodelni akciji krajevne organizacije nacionalno-socialistične stranke.

Nemirna Amerika

Demonstracije in dvoboj zaradi strelav v argentinskem senatu — Kmečki punt v Mehiki — Delavski izgredi v Zedinjenih državah

Buenos Aires, 25. julija. AA. Krvavi dogodki, ki so se odigrali v senatu, so po vsej Argentini zbudili veliko razburjenje. V mestu Rosario, rojstnem kraju ubitega senatorja Borda Behere, kjer bo tudi njegov pogreb, je prišlo do velikih demonstracij. Preiskava še ni došla, iz karkšnih nagibov je morilec izvršil atentat. Finančni minister dr. Pinedo je pozval na dvoboj s političnim senatorja de la Torre, ki mu je na seji senata očital, da je strahopetec. Ob enem so se raznesle vesti, da sta finančni minister Pinedo in kmetijski minister Duchay zaradi dogovora v senatu odstopila.

Mexico, 25. julija. AA. Vojni minister je odredil takojšnjo razorožitev fašističnih

rečnih srajc. Po vladnih poročilih vlada v pokrajini Tabasco zopet popoln red. V pokrajini Tamaulipas se je položaj poslabšal. Prebivalstvo zahteva odstranitev guvernerja. Po poročilih iz Ciudad Victoria oblega do 20.000 kmetov rezidenco guvernerja Rafaela Vilareala. Guvernerju je odpovedalo poslušnost tudi 40 občinskih odborov. Vojska vzdržuje red.

New York, 25. julija. AA. Snoči so se v Perri Hauti (zvezna država Indiana) ponovno pripetili izgredi. Policija in vojaštvo sta morala tudi pri tej priliki rabiti bombe s solzljivimi plini. Doslej je aretiranih 150 oseb, med njimi tudi dva profesorja.

Poročilo senatskega finančnega odbora

Poročilo je bilo predloženo in prečitano na včerajšnji seji senata — Izreka se za odobritev dvanajstin in finančnega zakona

Beograd, 25. julija. p. Senat je imel danes kratko sejo. Po raznih formalnostih je bil izvoljen odbor za proučitev zakonskega predloga dr. Ploja, dr. Kramerja in tovarišev.

Nato je bilo objavljeno poročilo finančnega odbora, ki je precej obsežno. Prvi del poročila se nanaša na dvanajstine, drugi del pa govori o zakonskih pooblastilih. Med drugim izraža poročilo bojazan, da predvideni način sestave davčnih odborov ne nudi dovoljne garancije za pravilno obdavčenje. Zaradi tega poziva odbor finančnega ministra, naj izda davčnim odborom navodila za čim objektivnejšo oceno in odmero davkov. V cilju razbremenitve centralne državne uprave priporoča odbor prenos čim večje kompetence na banovinske samouprave, ki pa se mora izvršiti tako, da se z reformo administrativnega aparata doseže razumna štednja.

Glede pooblastil za spremembo političnih zakonov je finančni odbor zavzel načelno stališče, da delegiranja zakonodajne oblasti na vlado kot izvršno oblast ne dopuščata niti ustava, niti državno pravo, ker pripada zakonodajna oblast izključno ustavno določenim zakonodajnim činiteljem. Da se od tega načela odstopi, morajo biti posebno tehtni in nujni primeri državne potrebe. Državne potrebe in nujnost zaradi ohranitve državne celine in narodnega edinstva so imperativno nalagale pokojnemu kralju Ujedinitelju, da je 6. januarja 1929 ukinil dotedanji parlamentarni režim, v katerem so stranke zavzele tak obseg in tako oblast, da so ogrožale narodno in državno edinstvo. Posledica tega je bila ukinitev ustave. To dejanje pokojnega kralja je narod odobrilo in je svoje odobravanje javno izrazil pri mnogih prilikah, kakor tudi ob priliki globoke žalosti ob njegovi mučeniški smrti. Toda kralj je zopet dal državi ustavo in politične zakone, vse v cilju, da se pomirijo duhovi in da se zagotovi prehodna doba, po kateri bi se vrnil v redno parlamentarno stanje. On je to izvajal v duhu Karadjordjevičev, ki samo v sporazumu z narodom urejajo in upravljajo državo. Po izjavi predsednika vlade v Narodni skupščini »da želi s predloženimi pooblastili vlada doseči normalizacijo in pomirjenje političnega življenja v državi z vsemi potrebnimi garancijami za narodno in državno edinstvo«, pristaja finančni odbor senata na to, da se vladi dajo taka pooblastila.

Prav tako je finančni odbor z zadovoljstvom sprejel na znanje izjavo predsednika vlade v Narodni skupščini, da smejo biti v bodoče nosilci političnega življenja v državi samo velike politične stranke, ker vidi

v tem dokaz, da se ne negira proces prilagoditve političnih ustanov zahtevam novega časa.

Za poročevalca finančnega odbora je določen senator Milan Marjanović. Po prečitaniu poročila finančnega odbora je bila seja senata zaključena. Prihodnja seja bo jutri dopolnena, ko se prične proračunska debata. Jutrišnji seji senata bo prisostvoval tudi predsednik vlade dr. Stojadinović, ki je v to svrhu nocoj odpotoval z Bleda v Beograd.

Zakonski predlog o nalaganju pupilnega denarja

Beograd, 25. julija. p. Na današnji seji senata je bil izvoljen poseben odbor za proučitev zakonskega predloga, ki so ga stavili senatorji gg. dr. Ploj, dr. Kramer, Ivan Hrihar in tovariši glede nalaganja pupilnega denarja pri banovinskih in komunalnih denarnih zavodih. Odbor šteje 11 članov. Za predsednika odbora je bil izvoljen dr. Kramer, v odboru sta še senatorja dr. Ploj in dr. Marušić ter kot namestnik dr. Gregorin.

Solidarnost senatorskega kluba JNS

Beograd, 25. julija. p. Danes ob 4. je klub senatorjev JNS nadaljeval svojo razpravo o političnem položaju ter zlasti razpravljao o stališču glede nekaterih določb finančnega zakona. Na včerajšnji popoldanski seji je vzbudil veliko pozornost dokumentirani govor senatorja Banjanina, ki je razpravljao o posledicah lahkomišelnosti režima g. Jevtića in o položaju, ki je nastal po deklaraciji nove vlade. Posebno se je senator Banjanin bavil z zakonskimi pooblastili politične narave, ki jih je obravnaval z ustavnega, splošno političnega in parlamentarnega stališča. Klub JNS je v načelu za to, da se izglasujejo vladi dvanajstine, in finančni zakon, pušča pa članom, da izrazijo svoje pomisleke. Na seji, na kateri so govorili senatorji iz vseh pokrajin države, je prišla do izraza odločna volja, da se klub JNS očuva v čvrsti solidarnosti kot zvest čuvaj državnega in nacionalnega programa šestega januarja.

Zakon o kontroli bank

Beograd, 25. julija. p. Že leta 1931. je bil v ministru za trgovino sestavljen načrt zakona o kontroli bank. Ker je postala potreba takega zakona aktualna zlasti v zadnjem času, so začeli v ministru ponovno preučevati ta zakonski načrt. Kakor je izjavil trgovinski minister že v svojem ekspoziciju v Narodni skupščini, namerava vlada ta zakon čimprej predložiti v odobritev Narodnemu predstavništvu.

Nastopna avdijenca čsl. poslanika

Bled, 25. julija. r. Dopoldne ob 11. je bil sprejet pri Nj. Vis. knezu namestniku novo imenovani češkoslovenski poslanik na našem dvoru g. dr. Vaclav Girs. V spremstvu predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Stojadinovića in šefa protokola zunanjega ministristva Novakovića se je ob 10. odpeljal z Bleda v Bohinj, kjer je bila nato avdijenca po običajem ceremonialu. Novi poslanik je bil nato sprejet tudi pri kraljevem namestniku Peroviču, jutri pa ga bo sprejela v avdijenco Nj. Vel. kraljica Marija. To je bila prva nastopna avdijenca v naši letni rezidenzi na Bledu odnosno Bohinju.

Ultimat zemljoradnikov Jevtićevemu klubu

Beograd, 25. julija. p. Ker so seje Narodne skupščine končane, so narodni poslanci večinoma že odpotovali domov. V Beogradu so ostali samo člani Jevtićevеga kluba, ki še vedno razpravljajo o političnem položaju in o svojem bodočem stališču. Vse pa kaže, da je razcep kluba neizbežen in da bodo zemljoradniki slej ko prej zapustili g. Jevtića. Kakor se je danes izvedelo, so zemljoradniki stavili g. Jevtiću ultimatum, naj se izključijo iz kluba bivša ministra dr. Kojić in Velja Popović ter narodna poslanca Ilija Mihajlović in dr. Jevremović. Če se to v najkrajšem času ne bo zgodilo, bodo izstopili iz kluba vsi zemljoradniki. Voja Lazić je danes izjavil novinarjem, da zemljoradniki ne morejo ostati v tako heterogeni družbi in sodelovati z ljudmi, ki zastopajo docela nasprotujoča načela.

Huda nesreča v Mariboru

Maribor, 25. julija. Ni se še poleglo razburjenje zaradi smrtnih nesreče v Melju, ko se je danes okrog 18. ure spet pripetila huda nesreča. 35-letni elektrotehnik Josip Kavšek je bil zaplen v Plinarniški ulici in je imel nalogo, s posebnim merilnim aparatom, tako zvanim kompresorjem, preizkusiti vžigalne sveče mestnih avtobusov. Danes pa mu je pri delu zaradi velike napetosti električnega toka aparat nenadoma eksplodiral. Posledice eksplozije so bile strašne. V merilnem aparatu se je razletelo steklo na drobne koščke in vrglo drobce nesrečnemu elektrotehniku tudi v oči. V trenutku se je Kavšku izlilo eno oko, v nevarnosti pa je tudi drugo oko. Nesrečnega elektrotehnika so takoj prepeljali v splošno bolnico, kjer so ga nemudoma operirali.

Kavšek je svojo ženo in otroka pred dnevi poslal na počitnice.

Vremenska napoved

Dunajska vremenska napoved za petek: Poletno lepo vreme bo trajalo dalje. Temperatura se bo še bolj dvignila; ponekod morda krajevne nevihte.

Senator dr. Kramer o potrebah Slovenije

Iz govorov pri podrobni proračunski razpravi v senatskem finančnem odboru

Beograd, 25. julija. p. Finančni odbor senata je sinoči pozno ponoči končal podrobno razpravo o proračunskih dvanajstih in finančnem zakonu. Danes dopolne je poročeval senator Milan Marjanović sestavi poročilo, ki je bilo že popoldne razdeljeno vsem senatorjem. Jutri dopolne se prične razprava o dvanajstih in v plenumu senata. Pred sejo bo konferenca senatorjev, na katero so povabili tudi predsednika vlade g. dr. Stojadinovića. Razpravljali bodo pred vsem o pooblastilih, ki jih vsebuje finančni zakon.

V sinočni specialni debati je pri posameznih ministrstvih ponovno povzel besedo senator dr. Kramer, ki je obširno govoril zlasti pri obravnavi proračuna prosvetnega in trgovinskega ministrstva.

Osnovno šolstvo v Sloveniji

Pri prosvetnem ministrstvu je dr. Kramer poudarjal glede osnovnega šolstva, da v dravski banovini še vedno primanjkuje čez 1.200 razredov. Občine teh šol ne bodo mogle zgraditi brez banovinskih in državne podpore. Opozarjal je zlasti na stanje šolstva ob državni meji, kjer ima šolstvo najvažnejše naloge, tako napram tujerodni kulturi kakor napram našim rojakom onkraj meja. Učiteljska mesta so bila, zahvaljujoč velikopotezni akciji pod vlado JNS, sedaj sicer v glavnem zasedena, pri čemer pa je na žalost še vedno 400 abiturientov ostalo brez mesta.

Pri moškem učiteljskem naraščanju pa bo kmalu nastalo pomanjkanje. Zaradi tega bi bilo treba še letos otvoriti prve razrede moških učiteljskih. Obžalovati je, da so učiteljska absolventov meščanskih šol zaprta, ker se s tem preprečuje, da bi se našli kmečki sinovi posvetili učiteljskemu poklicu. Govornik zato poziva ministra prosvete, naj revidira dosedanje stališče svojega resora v tem pogledu.

Najnujnejše potrebe našega srednjega šolstva

Na polju srednjega šolstva vlada v dravski banovini občutna kriza. Vse srednje šole so prenapolnjene. V Ljubljani bo imela II. realna gimnazija v prihodnjem šolskem letu 32 razredov, mariborska realna gimnazija pa 28. Nujna je dalje ustanovitve nižje ženske realne gimnazije v Mariboru, za katero je že vse pripravljeno. Nezgodovina je tudi potreba, da država prevzame mestno žensko realno gimnazijo v Ljubljani, ki je morala na največjo škodo zapreti prvi razred, ker ljubljanska občina ne more več prenašati teh izdatkov. Vsa ta vprašanja pa pomenijo za državo samo vprašanje nastavitve nekoliko profesorjev. Isto velja tudi za Mursko Sobotu, kjer je iz posebnih nacionalno vzgojnih in prestižnih razlogov potrebno obnoviti višjo gimnazijo, ki je bila leta 1930 reducirana na nižjo.

Univerza, Narodna galerija

Z zadoščenjem je pozdravil dr. Kramer zagotavljanje kredita za zgraditev vseučiliške knjižnice v Ljubljani. Toda ljubljanska univerza ima še celo vrsto preostalih potreb, ki se jim prosvetna uprava ne more izogniti. Krediti za podpiranje raznih nacionalnih umetnostnih ustanov so sicer skromni, toda to ni razlog, da državna prosvetna uprava popolnoma zanemara Narodno galerijo v Ljubljani, eno najlepših umetnostnih ustanov v naši državi, ki je zrasla iz postranskega zasebnikovega spada danes med prvostopenjsko kulturno-vzgojno in kulturno-representativno institucije ne le v dravski banovini, marveč v vsej državi. Vlada bi morala pokazati napram Narodni galeriji svojo pozornost in svoje priznanje s primerno subvencijo. Ravno tako bi bilo treba podpreti tudi snujajočo se akademijo znanosti čije eksistenca je tesno povezana z znanstvenim življenjem slovenske univerze in tvori njeno organizatorično izpopolnitev.

Šahovski turnir

Beograd, 25. julija. Danes se je pričelo zadnje 15. kolo mojstrskega turnirja. Za turnir je vladalo ogromno zanimanje, zlasti pa za partije vseh treh favoritov Pirc, Kostić in dr. Trifunović. Tudi ostale partije so bile zelo ostre, ker so vse odločevalo o končnem stanju. Več kot polovica partij še ni končanih, pač pa so že sigurna prva tri mesta. Po trinfolturni borbi se je končal damski gambit Pirc — dr. Drezga z remijem.

Pirc je poskušal sicer vse, da bi pozicijo kompromiral, vendar nasproti zagrebškemu mojstru, ki je pravi umetnik za remije, ni mogel uspeti. Ob obojestransko popolnoma enaki poziciji je Pirc končno pristal na remis in s tem dosegel 11 in pol točke in prvo mesto. Ne za dolgo. Kmalu nato se je posrečilo Kostiću, ki je kot črni vodil z dr. Astalošem ogroženo borbo, da je zmagal. Astaloš je igral slabše kakor v zadnjih igrah, dočim je bil Kostić zopet v izredni formi. Senzacionalno se je končala partija Tot — dr. Trifunović. Tot je igral partijo veskoki odlično in je prisilil šibeniškega mojstra k predaji. Bröder se je s Petrovičem v damskem gambitu po 21 potezih sporazumel za remis in dosegel s tem 9 točk in 6. nagrado. Partija Filipović — Kalabar je bila v 23 potezi remis. Vse ostale partije še niso končane. Tomović stoji proti Königju bolje in bo najbrže zmagal, dočim bo partija Schreiber — Vuković predvidoma remis in si bosta tako König in Schreiber delila 4. in 5. mesto, tretji pa bo navzlic porazu dr. Trifunović.

Stanje točk: (definitivna so samo prva tri mesta): Pirc in Kostić 11 in pol točke (prva in druga nagrada vsak po 4000 Din),

Ciril-Metodova družba

Na koncu je dr. Kramer opozoril še na 50-letnico CMD. Orisal je zgodovino in ogromne zasluge, ki si jih je ta narodna obrambna in prosvetna organizacija v teku svojega delovanja stekla za slovensko in jugoslovensko narodno stvar. Podčrtal je tudi njeno v marsičem sicer izpremenjeno, a nič manj važno nalogo v svobodni domovini. Prosvetni minister ima možnost da CMD podpre. Dr. Kramer ga prosi, naj vsaj letos izkaže tej velezaslužni narodni ustanovi svoje priznanje.

Prosvetni minister je v svojem odgovoru na izvajanja dr. Kramerja izjavil, da bo vse njegove predloge in pripombe pažljivo proučil in da bo skušal posameznim izražnim željam po možnosti ustreči.

Naš izvoz v Italijo in Nemčijo. Tujski promet iz Avstrije

Pri resoru ministrstva za trgovino in industrijo je senator dr. Kramer obravnaval nekatera pereča vprašanja, zlasti problem našega izvoza v Italijo in Nemčijo ter vprašanje tujkega prometa. Obžaloval je, da smo bili v mnogih važnih vprašanjih naše zunanje trgovine v zadnjem času skoraj brezbržni. Zadeva izvoza našega lesa v Italijo je eno izmed življenjskih vprašanj za dravsko banovino. Izvoz sadja in hmelja zlasti v Nemčijo zahteva posebnih ukrepov. Moramo se čuvati, da se letos glede izvoza sadja ne ponove lanske napake.

Sikane, katere je Avstrija uvedla proti tujskemu prometu z Jugoslavijo, še vedno trajajo. Vsi avstrijski argumenti so prazni izgovori namreč dejstva, da je plačilna bilanca Avstrije aktivna in da se avstrijska vlada zaradi tega nima razloga pritoževati. da je na naši strani neki pretirani dobiček od medsebojnih gospodarskih odnosov.

Kriza denarnih zavodov. Problem kmečkih dolgov

Dalje je dr. Kramer obravnaval vprašanje studija absolventov pomorske akademije na visoki trgovski šoli v Zagrebu in vprašanje našega denarništva. Okrog 250 naših denarnih zavodov je zaprosilo za zaščito, še enkrat toliko pa jih je morda, ki jim tudi zaščita nič ne pomaga. S samimi administrativnimi ukrepi seveda ni mogoče dosti ozdraviti. Z njimi se ustvarja samo moratorij, ki rešuje morda iz trenutne zadrege in katastrofe, ne reši pa problema samega. V najtesnejši zvezi s tem je vprašanje kmečkih dolgov. Že dve leti sem se zabavljal, kak nesreča je bil provizorij, ki je bil ustvarjen pod vlado JNS. A sedaj še nikdo ni našel kaj boljšega. Kakor se čuje, bo plačilni rok, ki nastopi s 1. septembrom samo ponovno odložen do 15. novembra. Sedaj imamo že toliko raznih načrtov, da se je treba končno odločiti za enega. Bolje je tvegan eksperiment, kakor pa držati roke križem.

Odgovor ministra Vrbanića

Minister za trgovino dr. Vrbanić je v odgovoru predvsem pojasnil potek spora z Avstrijo, kjer se zadnje dni poskušajo doseči aranžman na podlagi posebnega kliničkega sporazuma v relaciji 3 : 1. Ako se ta sporazum posreči, bodo že prihodnji teden nastopile redne razmere, ako pa ne, bomo morali misliti na protikupe. Pogajanja z Italijo se bodo pričela predvidoma v začetku septembra. Minister se nada, da ne bodo brezuspešna. Z Nemčijo je bil dosežen klinički sporazum za tujski promet. Ministrstvo trgovine bo posvetilo posebno pozornost izvozu sadja in hmelja iz dravske banovine. Glede drugih vprašanj je minister objubil, da jih bo skušal rešiti v okviru danih možnosti.

Končno je dr. Kramer govoril še pri obravnavi proračunov ministrstev za gradnje ter šume in rude, kjer je zlasti opozarjal na krizo v slovenskih premovalnih revirih.

3. dr. Trifunović 10 in pol točke, 4. in 5. König in Schreiber 10 točk, 6. Bröder 9 točk, 7. Tot 8 in pol točke, 8. in 9. dr. Astaloš in Tomović 7 in pol točke, 10. dr. Drezga 5 in pol točke, 11. in 12. Nedeljković in Petrović po 5 točk, 13. Filipović 4 in pol točke.

Na skupščini Jugoslovanske šahovske zveze, ki bo 4. avgusta v Ljubljani, bo določeno potrebno število partij, ki jih bosta morala odigrati oba prvaka za naslov prvaka.

Posvet Habsburžanov

Kolmar, 25. julija. d. V Kolmar je prisel bivši avstrijski prestolonaslednik Oton Habsburški. V nekem hotelu se je sestel z legitimisti iz Avstrije in nekaterimi člani habsburške rodbine, ki so prišli iz Belgije. Sestanek je bil tajen. Širilo se pa glasovi, da so se posvetovali o izvedbi novega habsburškega zakona v Avstriji in o pripravi za restavracijo habsburške dinastije.

Vročekrvni grški rojalisti

Atene, 25. julija. AA. V nekem tukajšnjem varietetu je neki umetnik pol pesem, v kateri je del občinstva videl žalitev bivšega kralja Jurja. Več vokalov je zato vdrlo na oder in napadlo umetnika ter ga ranilo. Nato so podrl kulise. Naposled so se sprožili več revolverjskih strelcev v dvorano. Med občinstvom je nastala panika.

Atene, 25. julija. AA. Predsednik vlade Tsaldaris bo čez nekaj dni odpotoval iz Aten in se odpeljal v Wiessee ob Regenskem jezeru v bavarskih Alpah; tja bo prišel tudi bivši grški kralj. Po večtedenskem bivanju v tem kraju, bo Tsaldaris odpotoval v Beograd in Bukarešto.

Beleške

Sarajevski nadškof o klerikalizmu

»Katoliški Tednik«, glasilo sarajevske nadškofije, objavlja v svoji zadnji številki uvodnik z naslovom »Dva klerikalizma«. Spočetka citira znane izjave dr. Mačka o klerikalizmu, nato pa pravi, da dr. Maček demonstrativno naglašuje svojo trdno zvestobo katoliški veri. »Mi to izjavo sprejemamo z globokim zadovoljstvom in vidimo v njej zgodovinsko potrditev naše teze o paralelizmu in simbolizaciji katoličanstva in hrvatstva v naši narodni zgodovini.« Nadalje pravi list, da pomeni klerikalizem politično osvajanje ljudi po cerkvi, česar pri nas ni. Tak klerikalizem podtika katoliški cerkvi le framažoni.

List zaključuje svoj članek: »Obstojele so neke klerikalne nekorektnosti in pretiranosti pri katoliških pokretnih, ktero se neko ustanovljali v obliki neklih političnih strank. Te stranke so brez potrebe vmešavale vero v politično življenje ter si skušale z verskimi parolami pridobivati voliče. Na tak način pa so brez potrebe odbijale od cerkve in tirale v versko apatijo mase, ki so drugače mišlele. Očitno dr. Maček misli na ta pojav, ko pravi, da je bil hrvatski narod vedno antiklerikal in da je to tudi danes, samo da v tem smislu ni antiklerikal sam narod, nego tudi mi, katoliški duhovniki. Beograjska »Pravda« se zelo vara, ako misli, da bo s takimi sofizmi in spletkami spila narod s cerkvijo.

Spopad med slovenskima Mačkovima poslancema

Z Rečice v Savinjski dolini nam poročajo: Preteklo nedeljo je imel tu shod narodni poslanec dr. Dobovišek iz Celja, ki je bil izvoljen na dr. Mačkovi listi v srezu Šmarju. Shoda se je udeležilo precej ljudi, večnoma splavarjev, mnogo pa je bilo tudi radovednežev. Govornik ni povedal nič novega, obljubljal je samo zlate čase, kadar pride na krnilo Mačkova stranka.

Na shodu je bil navzoč tudi gornjegirski poslanec g. Rudolf Pevec, ki je bil takisto izvoljen na Mačkovi listi, a se ni držal sklepa o abstineni, marveč je šel v Beograd in predložil Narodni skupščini svoje poslansko pooblastilo. Med obema poslancema je v splošno začudenje gledalcev in poslušalcev prišlo na shodu do ostrega konflikta, ki se je končal s tem, da je g. Pevec ogorčen odšel.

Jubilej slovenskega novinarja

Včeraj je praznoval svojo 60 letnico ugledni češki novinar Vaclav Svihovsky, ki je tudi naši javnosti znan kot predsednik tiska Male antante in kot direktor velike poročevalske agencije »Ceps« v Pragi. Ravnatelj Svihovsky je eden izmed onih redkih ljudi, ki že v zgodnji mladosti potrebujejo širšega prostora za razmah svoje energije. Že kot dijak se je odločil, da se posveti novinarstvu, in se je vpisal na pariški visoki šoli za politične vede. Bil je eden prvih pionirjev za študij češke mladine v Parizu in je postal nekaj konzul za vsakega češkega dijaka, ki ga je usoda pripeljala v vele mesto ob Seini. Na tak način se je seznanil tudi s sedanjim čel. zunanjim ministrom dr. Benešem, ki mu je bil g. Svihovsky mentor in pomočnik pri njegovih prvih korakih v Parizu. Seznanil je mladega študenta Beneša tudi z mnogimi uglednimi Rusi, ki so tedaj bivali v francoski prestolnici; te zveze so dr. Benešu prišle posebno prav pri organizaciji borbe zoper Avstrijo med svetovno vojno.

Po končanih študijah v Parizu se je podjetni mladi Svihovsky napotil v Rusijo in v Kijevu ustanovil list za ruske Čeha in Slovače, kasneje pa je osnoval še založbo za češke knjige. Iz teh skromnih začetkov je po neumorni pridnosti nastala tudi dobro idoča tiskarna, podjetje samo pa zbiralnice ali vsaj prehodna postaja vseh Čehov, ki so posetili Rusijo, hodisi kot turisti ali pa kot ljudje, iščočih novih potov češke politike.

Osobito važnost je podjetje g. Svihovskega zadobilo med vojno, ko je postalo izhodišče in najjačja oporna točka čsl. osvobodilnega gibanja. S padcem Rusije je bilo zrušeno tudi vse življenjsko delo g. Svihovskega, zato se je po prevaru vrnil domov, kjer si je s svojo neumorno delovitostjo in veliko sposobnostjo pomagal na noge, ustanovivši novinarsko agencijo Centropres, katere poročila se poslužujejo tudi številni jugoslovanski listi.

Neustrašenemu borcu in neumornemu delavcu za slovansko vzajemnost želimo še dolgo vrsto srečnih in uspešnih let.

Kriza v rumunski vladi

Bukarešta, 25. julija. d. Ministrski predsednik Tatarescu je bil včeraj v Sinaji, kjer ga je kralj sprejel v daljšo avdienco. Tatarescu je kralja obvestil o ostavki predsednika rumunske narodne banke Dumitrescu. Do demisije je prišlo baje zaradi nesporazuma glede transfernega vprašanja. Kralj je demisijo sprejel.

Pa tudi v vladi sami se pripravljajo večja rekonstrukcija. Kakor kaže, boča v kratkem podala ostavko kmetijski minister Sasu in državni podtajnik v kmetijskem ministrstvu Negura. Tudi trgovinski minister Manolescu — Strunga, ki je že nekaj časa na dopustu, je sporočil ministrskemu predsedniku, da bo podal ostavko, če se položaj v ministrstvu ne bo razčistil. Politični krogi sodijo, da se bo rekonstrukcija vlade izvršila že v bližnjih dneh.

Gospodarstvo

Naša zunanja trgovina v prvem polletju

Ljubljana, 25. julija

Carinski oddelek finančnega ministrstva objavlja podatke o naši zunanji trgovini v mesecu juniju, iz katerih je razvidno, da je v tem mesecu naš izvoz nasproti prejšnjemu mesecu znova nekoliko nazadoval, vendar pa je bil po vrednosti še vedno za malenkost večji kakor lani. Junij je pač običajno slab mesec za izvoz, ker je eden zadnjih mesecev pred pričetkom nove izvozne kampanje.

V mesecu juniju smo izvozili 251.314 ton blaga (lani 283.246) v vrednosti 242,2 milijona dinarjev (lani 238,7) in je bil v juniju izvoz po vrednosti za 1,5 % večji, po količini pa za 11,3 % manjši. Uvoz pa je znašal v juniju 282,0 milijona dinarjev (lani 322,3) in je bil za 12,5 % manjši kakor v lanskem juniju. Trgovinska bilanca je bila torej v juniju za 30,8 milijona dinarjev pasivna, medtem ko je lani v juniju znašala pasivnost 83,6 milijona dinarjev. V zadnjih mesecih se je naša zunanja trgovina gibala takole:

	izvoz	uvoz	saldo
april	368,2	325,5	+ 42,7
maj	297,3	369,1	— 71,8
junij	242,2	282,0	— 39,8
prvo polletje 1935.	1775,0	1746,3	+ 28,7
prvo polletje 1934.	1589,6	1750,5	— 160,9
prvo polletje 1933.	1434,2	1295,4	+ 138,8
prvo polletje 1932.	1372,1	1390,4	— 18,2

V prvem letošnjem polletju je bil naš izvoz za 185,4 milijona dinarjev ali za 11,7 % večji kakor lani in za 402,9 milijona dinarjev ali za skoro 30 % večji kakor v prvem polletju 1932., ko smo dosegli najnižjo točko našega izvoza. Po količini pa znaša povečanje izvoza nasproti lanskemu letu le 1,4 %, nasproti prvemu polletju 1932. pa se je količina izvoza povečala za 46 %.

Naš uvoz je bil v prvem polletju po statistiki sicer za malenkost manjši kakor lani, toda končne sodbe še ni mogoče izreči, ker je treba od te vrednosti odbiti še vrednost uvoženega monetarnega zlata, kar bo šele pozneje izkazano. Zato se bo aktivnost trgovinske bilance, ki znaša po statistiki 23,7 milijona dinarjev, pri končnem računu brez uvoženega zlata še precej zboljšala.

Produkcija premoga v Sloveniji

Kakor znano, je bila produkcija premoga v slovenskih premovalnih v prvem letošnjem četrtletju za 4,5 % manjša nego lani, prodaja pa se je skrčila za 8,6 %, in sicer predvsem zaradi manjših dobav državnim železnicam. V aprilu se je situacija nekoliko zboljšala in je bila produkcija kakor tudi prodaja večja nego lani. Tudi v maju, za katerega so sedaj znani podatki, beležimo nasproti lanskemu maju povečanje produkcije, ki pa je v prvi vrsti povzročila povečanje zaloga, kajti prodaja je bila le nebiestno večja nego lani.

V maju je znašala produkcija slovenskih premovalnikov 89,26 tona za 6128 ton ali za 7,4 % več nego lani v istem mesecu in skoraj enako toliko, kakor v maju pred dvema letoma. Prodaja premoga pa je znašala v maju 75.112 ton, to je le za 314 ton ali 3/4 odst. več nego lani in skoraj prav toliko kakor pred dvema letoma. Ker je produkcija po odbitku lastne potrošnje pressegala potrebo, je šlo precej premoga na zaloge, ki so se v teku meseca povečale od 78.858 na 86.528 ton, tako da so bile ob koncu meseca za skoro 10.000 ton večje nego lani, pri tem pa še vedno za preko 66.000 ton manjše nego pred dvema letoma.

Železnicam so premovalniki oddali 29.348 ton (lani 27.294), od tega v dravski banovini 14.063 (13.999), brodarstvu 2245 (1736), industriji 37.310 (38.532), od tega industriji v dravski banovini 25.105 (27.714), za hišno porabo so oddali 1942 ton (1653), raznim strankam 3697 (4457), izvozili pa so 570 ton (1127) tako da je vsa oddaja znašala 75.112 ton (74.798). Poleg tega je znašala lastna potrošnja 4703 tone, za deputate 1513 ton, odpisi z zaloga pa so znašali 29 ton.

Skupaj je znašala produkcija premoga v prvih petih mesecih letošnjega leta 494.028 ton (lani v istem razdobju 498.710), prodaja premoga pa 436.012 ton (451.253).

V mesecu maju je bilo v slovenskih premovalnikih povprečno zaposlenih 5733 delavcev, to je za 134 več nego v aprilu. Število ispalanih šihlov je znašalo 115,3/6 (lani 108,723), delavstvu izplačane mezde pa

Stanje Narodne banke

Poslednji izkaz Narodne banke od 22. julija zaznamuje sicer zmanjšanje zlate in devizne podlage za 1,5 na 137,2 milijona Din, zato pa so se na drugi strani povečale devize izven podlage za 14,7 na 202,8 milijona Din. Posojila na menice in lombard beležijo zmanjšanje za 3,0 na 176,7 milijona Din.

Obtok bankovcev se je skrčil za 9,7 na 441,7 milijona Din (lani ob istem času 408,3), obveznosti na pokaz pa so se povečale za 44,0 milijona Din in so dosegle že rekordno višino 1404,5 milijona Din. Predvsem so se dvignili razni računi za 62,9 na 688,4 milijona Din, dočim so se žirovne vloge od izredno visokega stanja v zadnjem tednu skrčile za 20,2 na 713,6 milijona Din. Obveznosti z rokom (blaginjski boni) so se skrčile za 24,6 na 249,1 milijona Din. Kritje v zlatu in devizah znaša 30,41 % (prejšnji teden 30,62), v samem zlatu pa 29,5 % (28,14).

Gospodarske vesti

— Dohodki železnice od potniškega prometa. Znižanje potniške tarife je tudi v poslednjem času pokazalo prav dobre rezultate. V juniju so bili železniški dohodki od potniškega prometa navzile nižji tarifi le malo manjši nego lani v juniju, ker se je število potnikov povečalo za 28,5 odst. V prvi polovici julija pa so železniški dohodki od potniškega prometa že dosegli lansko višino, ker je bilo v tem času za 39,5 odst. več potnikov nego v istem času lanskega leta.

— K znižanju železniške tarife za žito in moko. Kakor smo že poročali, je prometni minister dovolil, da se bo od 1. avgusta t. l. računal cenejša vozina za prevoz koroze, pšenice in pšenične moke. To znižanje ni linearno in je odvisno od razdalje. Čim daljšje so razdalje, tem večje je znižanje. V odstotkih se znižanje giblje pri korozi med 13 in 30 %, pri pšenici in pšenični moki pa med 13 in 18 %. Pri pšenici za nadaljnjo predelavo v mlinih znaša znižanje prav tako 13 do 18 %.

— Lira in goldinar. Italija je tudi včeraj na mednarodnih tržiščih intervenirala v korist lire in ji je uspelo tečaj zopet nekoliko dvigniti. V Curihu je včeraj notirala 25,10, to je približno 8 % pod pariteto, dočim je predvčerajšnjim znašal tečaj 24,50. Kakor poročajo iz Londona, je bila Italija prisiljena upustiti minimalno kritje, ker je imela od uvoza sirovin zlasti iz Anglije in Amerike velike neporavnane obveznosti in so mnogi angleški in ameriški izvozniki pri

prodajah v Italijo zahtevali takojšnjo plačilo v devizah pri izkrcanju blaga. Značilno je tudi dejstvo, da je angleško trgovinsko ministrstvo v uradnih poročilih preko radija opozorilo vse angleške uvoznike italijanskega blaga, naj zaenkrat ne izvršijo nikakih direktnih plačil za uvoženo blago, temveč naj svoje obveznosti poravnajo s plačilom na posebni račun Italijanske banke pri Angleški banki. — V zvezi s krizo nizozemske vlade je zadnje dni nastala zopet napetost glede nizozemskega goldinarja. Razvila se je nova spekulacija proti goldinarju, kar je imelo za posledico, da je morala nizozemska Narodna banka, ki je šele pred kratkim ponovno znižala diskont, zopet zvišati svojo obrestno mero od 3,5 na 5 %.

— Italijanska trgovinska bilanca. V mesecu juniju je znašal italijanski izvoz 468,4 milijona lir (lani 535,6), uvoz pa je znašal 681,2 milijona lir (812,3). Italijanska trgovinska bilanca je bila torej v juniju pasivna za 212,8 milijona lir, dočim je lani v juniju znašala pasivnost 276,7 milijona lir. V prvem letošnjem polletju izkazuje italijanska trgovinska bilanca pasivnost v višini 1381 milijonov lir nasproti lanski pasivnosti v prvem polletju v višini 1426 milijonov. Izvoz se je skrčil od 2654 na 2422 milijonov, uvoz pa od 4080 na 3803 milijone lir.

Borze

25. julija

Na ljubljanski borzi se je deviza Newyorka danes znova okrepila. Tudi deviza Trst se je po včerajšnji znatni oslavitvi popravila. V privatnem kringlu notirajo avstrijski šilingi 8,75—8,85. V zagrebškem privatnem kringlu je bil promet v avstrijskih šilingih po 8,79, v angleških funtih po 235,60 v grških bonih po 34,25 in v francoskih pezeta po 5,80. Na zagrebškem elektnem tržišču se je vojna škoda najprej trgovala po 368, pozneje pa po 370 (v Beogradu po 370,25). Promet je bil še v 7 %. Blairovom posojilu po 68,50 in 68,75 (v Beogradu po 69,50) ter v 8 % Blairovem posojilu po 79.

Devize

Ljubljana. Amsterdam 2941,03—2955,62, Berlin 1750,63—1764,51, Bruselj 739,90—744,96, Curih 1242,22—1431,29, London 215,84—217,89, Newyork 433,22—436,53, Pariz 288,82—290,23, Praga 180,76—181,86, Trst 356,81—359,90.

Curih. Beograd 7, Pariz 20,2650, London 15,20, Newyork 306,625, Bruselj 52, Milan 25,10, Madrid 42,0250, Amsterdam 206,80, Berlin 123,10, Dunaj 58,40, Stockholm 78,35, Oslo 76,35, Kobenhavn 67,85, Praga 12,7150.

Effekti

Beograd. Vojna škoda 370—370,50 (370,25) za okt., — (370,50), 7 % invest. 80,50—80,75, 4 % agrarne 46,50—47 (46,75), 7 % stabiliz. — (83), 6 % begluške 65—65,50 (65,50), 7 % Blair 69—69,50 (69,50), Narodna banka 5760—5850 (5800), PAB 228,50—229,50.

Zagreb. Vojna škoda 369—371, za juli—sept. 370 bl. 7 % invest. 82 bl. 4 % agrarne 45 bl. 7 % Blair 68,50—69, 8 % Blair 78,50 in 79,50 6 % begluške 62,50—64, PAB 229 in 231, Trboveljska 95 bl., Sečerača Osijek 130 bl.

Blagovna tržišča

2170.

+ Chicago, 25. julija. Začetni tečaji: Pšenica: za sept. 85,75, za dec. 87,50; koroza: za julij 84,125, za sept. 76,25, za dec. 63,125.

+ Novosadska blagovna borza (25. t. m.). Tendence in cene nespremenjene.

Naši kraji in ljudje

Ob letu smrti generala Maistra

Lani na današnji dan se je z Unca po ožji slovenski domovini, po vsej Jugoslaviji in tudi preko njenih meja razširila žalostna vest, da je umrl general Rudolf Maister. Ta vest je pretresla našeto srce. Maistrovo ime je simbol naše nacionalne revolucionarnosti, zaupanja v lastno moč, v najhujših časih pa je bilo geslo in bodrilo ter gla-

snik boljše bodočnosti in vere v pravico in svobodo. Pokojni general Maister pa je imel tudi širok domovine nepregledno vrsto iskrenih čestitev in prijateljev, ki si jih je pridobil ne samo s svojim zgodovinskim poslanstvom in delom, temveč tudi z vrlinami svojega značaja in s čarom svoje osebnosti.

Maistrova odločnost, združena z junško požrtvovalnostjo nam je otela lepo zemljo ob Dravi, naš obmejni Maribor. Vest o osvoboditvi Maribora je prodrla v sleherni vas in ves slovenski rod je stal za Maistrom, videč v njem vodnika, ki edini vidi v temi varno pot in ki odpira bodočnost samostojnosti, svobode in pravice. Pod lipami so prepevali fantije: »Vsi za Maistrom pojdemo...« Zdrava narodna duša je doumela, da je general Maister simbol državne svobode in njene moči med Slovenci, ki so si komaj pričeli ustvarjati osnovne pojme o lastnem narodnem in državnem življenju.

Že s svojim delom v prevarnih dneh se je Rudolf Maister kot narodni bорец in junak za večno vpisal v našo zgodovino. Trajne spomenike pa si je postavil tudi v srcih vseh rojakov, ki so ga spoznali v katerikoli dobi njegovega, z najčistejšo domovinsko ljubeznijo prežetega življenja. Svojim vslednikom idealom je služil do zadnjega diha, bil je vedno naš vzornik in buditelj in zato častimo najtlačje njegov spomin s posnemanjem njegovih zgledov.

Kot človek, kot vojak in kot pesnik je Rudolf Maister izražal vse močnejše in močnejše utripe narodnega srca. Čim bližje in ljubljani ga bomo, dokler ne pojdemo na njem tudi tja, kjer je on zdaj. Že leto dni. Srečni bomo, če bomo šli v prepričanju, da bodo njegovi vzori ostali sveti vsem našim rodovom.

Vseuč. prof. dr. Lunjak †

Praga, 25. julija.

V Pragi-Dejvicah je 21. t. m. umrl dr. Jan Lunjak, upokojeni profesor ljubljanske univerze. Pokojnik je enajst let deloval kot profesor klasične filologije na našem vseučilišču. Kdo ni poznal pred leti v Ljubljani simpatičnega, dobrodušnega starčka z rusko kučmo na glavi, ki ga je vsako moral na prvi pogled imeti za pristnega Rusla! Teda profesor dr. Lunjak je bil po rodu

Čeh, ki je dolgih 40 let živel v Rusiji in deloval kot profesor klasičnih jezikov na vseučiliščih v Petrogradu, Kazanu, Moskvi in v Novorosijsku. Ko so boljševiki zavladali v Rusiji, je tudi on, kakor stotisoči drugih, pobegnil iz svoje druge domovine. Usoda ga je zanesla v Ljubljano, kjer je bila baš takrat osnovana nova univerza. Potrebovali so profesorja klasičnih jezikov in Lunjak je kot edino polno kvalificirani kompetent dobil to mesto. V desetih letih je vzgojil celovito vrsto mladih klasičnih filologov. Po upokojitvi se je preselil v Prago, kjer je zdaj umrl v visoki starosti 88 let. Kot nacionalen Čeh je bil vse svoje življenje navdušen vslovan, poln vere v boljšo bodočnost Slovanstva in v vstajenje velike narodne Rusije. K večjemu počitku so ga položili danes, v četrtek, na ruskem oddelku pokopališča na Olšanih. — Zaslužnemu znanstveniku, odličnemu slovanskemu rodoljubi bodi ohranjen tudi med Slovenci časten spomin!

Nenadna smrt Rada Pavliča

Ljubljana, 25. julija

Močno je danes presenetila Ljubljano tragična novica o nenadni smrti direktorja II. državne realne gimnazije na Poljanah g. prof. Rada Pavliča. Že po samem svojem položaju na tem našem odličnem zavodu je bil eden naših najuglednejših šolnikov, a širša slovenska javnost ga je poznala tudi po njegovem pridnem prosvetnem delu, s katerim se je zlasti uveljavil pri Zvezi kulturnih društev. Doma je bil s Klanca pri Kranju, kjer se je rodil 12. novembra 1883. Po gimnaziji v Kranju je šel na Dunaj študirati klasično filologijo in ko je 1910 položil profesorski

izpit, je nastopil službo na II. državni gimnaziji v Ljubljani, ki ji je nato ostal zvest vse do prerane smrti. Kot odlično narodno zaveden, moderno razgledan in vreden vzgojitelj je razmeroma mlad dosegel čast, da je bil marca 1932 postavljen za direktorja.

Poleg živahnosti, ki je bila značilna za temperament direktorja Pavliča, je pa bil ugleden mož dober organizator, nestrastno smuče, trudeč se z besedo in persom. Prva leta po vojni se je pridno poskušal tudi v leposlovju, nekatere njegove ljudske pripovedi so objavili tedni konzorcijski »Jutra«, v precej zajetni knjigi pa je opisal svoje vojne doživljanje, ki so jih ljudje zelo radi prebirali. Kot direktor se je Rado Pavlič v polni meri posvetil svojemu zavodu in mladini, trudeč se vsestransko, da obrani poljske gimnazije stari sloves v nacionalnem in vzgojnem

pogledu. Seveda je pri tem še vedno našel dovolj časa za sodelovanje pri narodnih in kulturnih društvih, za sodelovanje, ki ni bilo samo na papirju, marveč vselej tudi tvorno, koristno. V najodličnejši meri se je kazala njegova prizadevnost pri Zvezi naprednih akademskih starejšin, ki bo bivšemu svojemu tajniku ohranila mnogo hvaležnosti.

Mnogo prerano se je iztekla pot njegovega življenja. Pri srcu ni bil nikoli posebno krepak, vendar nikoli ni bilo čuti od njega tožbe, da je pač vsakdo bil prepričan o kremenitem zdravju živahnega gorenskega rojaka. Toda zadnje dni je nekajkrat opesal na sprehodih po Rožniku. V pretekli noči pa ga je obšla slabost in podlegel je srčni kapi. Z vdovo gospo Marijo in šestimi neotolajljivimi otroki, za katere se je skrbni družinski oče zglede trudi, da jim ugodi pot v življenje, žaluje ob mrtvaškem odru svojega direktorja vsa poljska gimnazija, nešteto tovarišev, prijateljev in sodelavcev. In v tem iskrenem obžalovanju prerane smrti je lepo poročilo, da bo ime direktorja Rada Pavliča med nami trajno ohranjeno v častnem spominu.

Stoletnica rojstva Simona Jenka

Mavčiče, 25. julija.

Proslava v spomin Simona Jenka se bo vršila v njegovem rojstnem kraju na Podreči pri Mavčičah dne 18. avgusta. Podreči slabega vremena pa naslednje nedelje. V novinah je bilo javljeno, da se bo isti dan vršila tudi proslava 100-letnice rojstva skladatelja Davorina Jenka v Dvorjahu. Sporazumno s tem odborom pa objavljamo, da je proslava Davorina Jenka preložena na 1. september.

Kako je z licejem?

Starši gojenk hočejo pojasniti o usodi zavoda

Iz kroga staršev, ki imajo hčerke vpisane na mestni ženski realni gimnaziji v Ljubljani, smo prejeli naslednji članek:

Te dni smo spet imeli priliko čitati med dnevnimi vestmi, da zaradi sklepa mestnega sveta ne bo otvorjen I. razred ženske realne gimnazije na liceju. Čudimo se, da nam ravnateljstvo nima javiti nič drugega kakor to, kar že vemo. Mesto ima prav, da se skuša iznebiti zavoda, ki bi ga morala vzdrževati država. Višje šolske zavode je vzdrževalo mesto, dokler je bilo to potrebno iz kakih posebnih ozirov. Danes pa med mestno žensko realno gimnazijo in med državnimi gimnazijami ni nikake razlike, — torej naj jo prevzame država! Zgoditi bi se moralo to takoj po prevratu. Stvar se je zavlekla do teh suhih let. In ker pri nas nobena stvar ne more iti zlepa, mora iti zgrda.

Mesto mora prisiliti državo, da se pobriga za žensko realno gimnazijo, zato jo hoče kot mestni zavod postopno likvidirati. Z gospodarskega stališča moramo sklep občinskih svetov odobravati. S tem pa še ni rečena zadnja beseda in ne smemo križem držati rok, kakor da nas ta zadeva nič ne briga. Mislimo, da je v prvi vrsti ravnateljstvo poklicano, da informira javnost, v kakšnem stadiju je vprašanje, ki sega globoko v naše družinsko življenje. Onih 135 učenek, ki so napravile izpit na tej gimnaziji za prvi razred, bo treba jeseni spraviti v šolo! Res je, da se s tem izpitom lahko vpišejo na vsako gimnazijo. A mi vendar ne bomo trpeli,

ZOBNI KAMEN
bo izginil, a
SKLENINA ZOB
bo ostala nepo-
škodovana!

Najboljša zobnakrema

Ugotavljamo, da je zanimanje za proslavo Simona Jenka tako veliko, kakor ga nismo pričakovali. Deputacija, ki je obiskala častne člane za širi odbor, je bila povsod sprejeta ne samo z veseljem, temveč z odkritim navdušenjem. V kratkem izidejo posebne jubilejne, spominke razglednice in znaki. Poleg akcijskega in širšega častnega odbora so se ustanovili še posebni vaški odbori, ki imajo vsak svojo nalogo. Pri proslavi bo sodelovalo 10 pevskih zborov s Sorskega polja. Peli bodo same Jenkove pesmi. Nekateri so nalašč za to priliko uglasbili skladatelji Tome, Puš in Lahmar. Spred proslave bomo v kratkem objavili.

čakati, da bomo v začetku šolskega leta v negotovosti: bo ali ne bo? Starši so že povedali svoje mnenje na sestanku ženskih društev. Stvar je tako kričča, da vendar ne moremo k temu vsi molčati in se zadovoljevati z noticami, ki pričajo o popolni brezbrčnosti, kaj naj se zgodi z našim prvim ženskim zavodom in našo žensko mladino?

Zahtevamo popolne jasnosti, ali se je kaj storilo od strani ravnateljstva, kuratorija, mestnega šolskega sveta in prosvetnega oddelka banke uprave, da se otvori na liceju prvi razred, na katerega čaka 135 učenek, ki so napravile izpit. Vendar ne bomo doživeli v slovenski prestolnici to sramoto, da bomo šele jeseni begali od enega zavoda do drugega, kje bi vpisali svoje učence, ko bo povsod vse prenapolnjeno, dočim bo na liceju dovolj prostora, a nič učenk! Ali je tako nemogoče zaradi naše nezmožnosti (ali so tu drugi vzroki?), da prevzame odnoshno otvori država na liceju tri razrede in imenuje tja tistih par potrebnih učnih moči? Ali licejski profesorski zbor ne smatra za potrebno (že v svojem interesu!), da to omogoči za primer, če bi druge instance čakale do skrajnosti! Kajti dejstvo je, da bo jeseni 135 učenk, ki bodo hotele na ta zavod — in vrata bodo zaprta. Saj jih vendar ne bomo zapustili na ulici, če za nje ne bo drugod prostora!

Mi se torej z noticami v listih, da prvega razreda na liceju ne bo, ne moremo zadovoljiti. Pri tem je prizadeta vsa naša javnost, saj rastejo vedno nove generacije in mi zahtevamo: 1. da se ukrene, kaj se treba (in sicer pravočasno!), da se prvi razred otvori; 2. da se javnost informira, kaj se je v tem pogledu že storilo in kako si odgovorni čimprej predstavljajo rešitev tega vprašanja. Ni tu nikakih izgovorov! Oni, ki so poklicani, da vodijo naše šolstvo, morajo storiti vse, da se licej ohrani naši ženski mladini! Kaj so storili doslej? Kake izgleda gi ne stori ničesar? Ali naj ob času, ko so imamo? Kaj naj storimo v primeru, da dnevse šole prenapolnjene, da je nevarno za zdravje mladine, pustimo, da stoji naš najboljši higijeniški šolski zavod prazen? Kaj pravi k temu mestni zdravstveni urad? Pozivamo vse starše, da se oglašajo v javnosti, da se to vprašanje ne zavlačuje, ampak da bomo na jasnem, kaj se dela, kaj se name-rava in kako bo ta zadeva rešena v začetku septembra, ko bo čas za vpisovanje. Mi zahtevamo licejsko gimnazijo za svojo žensko mladino, pa naj jo vzdržuje, kdor hoče! Te sramote ne maramo, da bomo v narodni državi podirali, kar smo v tujini gradili in da bi pri tem navalu profesorskih kandidatov in kandidatki, ki morajo dobiti kruha, ostali na liceju spodnji razredi prazni! Tu je treba jasnosti takoj!

Kje je zlato za zlati jubilej CMD?

Darujmo vsi za šolsko družbo!

Kulturni pregled

Roman o slovenskih rudarjih v Franciji

Med češkimi leposlovnimi novostmi vzbuja pozornost kritike in občinstva pravkar izšli roman Zdenka Němečka »Na západ od Panonie« (izdala založba Sfinx, Bohumil Janda v Pragi, str. 310). Ta knjiga je vredna našega zanimanja zaradi socialnega okolja, ki ga obravnava in oseb, ki gibljejo dejanje romana. Pisatelj namreč obdeluje življenje slovenskih rudarjev v Franciji. Pannonci so prav za prav naši ljudje in med glavnimi osebami Němečkovega romana srečujemo Slovence.

Predvsem nekaj besed o pisatelju. Zdenek Němeček pripada mlajši generaciji čeških pripovednikov. Rodil se je l. 1894. v Josefovju in je po študijah v Hradci Králové in na Dunaju tik pred svetovno vojno odstopoval v Rusijo. Z avgusta 1914. je prostovoljno vstopil v tako zvano Češko družino v ruski vojski in se udeležil mnogih bojev. V domovino se je vrnil l. 1919. kot legionski kapetan. Stopil je v službo zunanjega ministrstva ter služboval pri konzulatih v SSSR, Nemčiji, Zedinjenih državah in Franciji. Sedaj je podkonzul v Marseilju.

V književnost se je priključil l. 1920. z zbirko »Legionske novely«, pet let pozneje so igrali v praškem Mestnem gledališču njegovo dramo »Primus Tropicus«. L. 1929. je izdal »Západno-indický deník«, l. 1932. pa je prav posebno opozoril na se z

romanom »New York: zamlženo«. Živahno se udeležuje tudi kot igrarski podlistkar. Njegovo ime srečujemo pogosto v brnkih »Lidovih Novinah«.

Že v romanu »New York: zamlženo« (zamegljeno), ki je izšel lani v drugi izdaji, se Němeček bavi z življenjem izselencev, teh blodnih drobečev, ki so jih gospodarske razmere izrgale iz narodne mase in vrgle v tujino, kjer se bore z obdajajočim jih okoljem, kakor tiste obrežne rastline, ki jih izruje narasla reka in izkoreninjene nosi s seboj. Izseleniško vprašanje je enako važno za Čeha kakor za nas. V slovenskem slovstvu ga obravnava Ivan Molek, Fr. Bevk, D. Ravljen in še nekateri. Največjo izpoved izkoreninjenega slovenskega izseljenca je podal ameriški pisatelj Louis Adamič v spisu »Smeh v džungli«.

Němeček ima v konzularni službi dovolj prilike, opazovati življenje in psihologijo izselencev. V svojem novem romanu »Na západ od Panonie« prikazuje usodo slovenskih rudarjev v Franciji — tvarino, ki je ni pri nas še nihče obdelal. Zato nas njegov roman ne zanima zgolj po čisti literarni in umetniški strani, marveč tudi kot življenjski izraz, kot slika danih razmer v določenem socialnem okolju.

»Na západ od Panonie«? Čemu Pannonija in kako? Še preden je izšel ta roman, mi

je pisal avtor iz Marseillea: »Sodim, da bo ta knjiga zanimiva za Vas, zlasti zaradi tega, ker so osrednje osebe romana člani slovenske rodbine, s katerimi sem se bil osebnostno seznanil lani na jugoslovenskem tovarnem parniku, ki je plul iz Marseillea v Oran (v Alžiru). Narodnost rudarjev niso v romanu posebej označene, marveč so se mi zlele v skupen naslov »Pannoniens« v češkem izvirniku »Panonvane«. Tako avtor. Češka kritika se v tej zmesi srednje-evropskih imen ni vedno spoznala, in čeprav razločuje tudi Slovence, sem vendar čital sodbu, da glavne osebe potekajo s češko-slovaškega vzhoda (Slovaška, Podkarpatska Rusija). V resnici so pretežno Jugoslovenci, a glavne osebe (Irena Poluboj, njen mož Pavel in dvojci otrok) so Slovenci. Pannonci konzul v Marseilleu, tovarna ladja »Aquila«, ki jo vodi kapitan Andrič in še drugi taki znaki kažejo izredno na Jugoslavijo. Sicer pa navedeni odlomek pisa-lievega pisma jasno izpričuje poreklo Polubojevih.

Prizorišče Němečkovega romana je rudarski revir La Grand Combe v južni Franciji. Življenje v tem črnem revirju ima dve plati: vnanjo in notranjo. Na zunanjo opasal Zola v svojem »Germinalu«. Njegova notranja, ali bolje, posebna stran so svojski življenjski odnosi inozemskih rudarjev, ki so dobili delo v velikih premogovnikih. V ospredju dejanja so Pannonci: Jugoslovenci, Čehoslovenci, Rusini, ki se v očeh povprečnega Francoza, tako slabo podkovanega v zemljepisju, zlivajo v eno samo narodnost: »Pannoniens«. Nastala je v ured-

ništvu krajevnega dnevnika »La Gazette du Gard«, kjer poročilo o nacionalnem procesu zoper »Panonsko« Ireno Polubojovo izzove značilno prekanje o »barbarih«, ki kot delavci vpadajo v Francijo. Takoj v začetku romana prikazuje pisec, kako osamljeni so naši naseljenici v francoskem svetu in v koliki meri se že pojavlja med domačini mržnja zoper tujce, ki nerazumevajo garajo za svoj skromni zaslužek.

Irena Polubojova je ženska, kakor jih imamo več v galeriji Zolajevih robustnih tipov. Ta Slovenka pripada tipu žena, v katerih se vladaželost in trmoglavost izravnavata z močnim spolnim gonom. Njen mož Pavel je slovenska hribovska dobičina, pasivna, v svojih merah sanjarska narava, veskroz poštnjak in nepokvarjen človek. Zdi se, da mlajši Ivan pojde za njim, toda osemnajstletna hčerka Marija se je vrgla po materi: življenje v tujem svetu, kjer se je spremenila v napol Francozinjo, samo še ojačuje njene slabe nagibe. Je nevarna in že rafinirana koketa iz črnega revirja.

Roman se pričena s procesom zoper Ireno Polubojovo, ki stoji pred poroto, ker je v dokaj skrivnostnih okoliščinah ubila svojega rojaka Kargerja. Zagovarja se prav spetno, češ, da je postopala v silobranu. Protniki jo oproste. Šele proti koncu romana izvememo za tajno tega umora: Kargerja je bil na štiriidesetletna pobila na tla, ker je bil njen skrivni ljubimec, a je pričel zalezovati brhko Marijo. Z oprostitvijo se šele pričena pravi razplet dejanja. Politične oblasti odredijo izgon Polubojove. In v osmih dneh, ki jih še ima Irena na razpolago, se

razvije vse polno značilnih prizorov iz življenja teh Pancev; razkrije se na pisanem traku življenjskih dogodkov in konfliktov vsa beda izkoreninjenega slovenske družine in njenih takisto trpečih rojakov v La Grand Combe (Veliki dolini). V katastrofalno bedo osramočenega Polubojove rodbine sine svetel žarek: pismo vaškega župana, da je umrl Pavlov brat in zapustil posestvece brez dedičev. Pavel ves oživi v svetlem upanju na zemljo: Vsa rodbina gre na pot v domovino. In na pannonkem tovarnem parniku, ki plove iz Marseillea po dolgem ovinku v domovino, vozeč v krovjem hlevu to beraško družino izkoreninjenec, se loči družina po dobrem in zlu: mati in hči zavohata pustolovščine in na skrivaj izgineta v Afriko, oče in sin se pa vsa zaprepaščena ob tej izdaji, toda z vero v domočo zemljo, ki ju čaka, vračata v domovino.

Roman »Na západ od Panonie« je viden dokaz pisateljevega napredka: tehnično in stilistično vsega uvaževanja vredno dejanje. Iz osnov naturalizma se Němečkovo pripovedovanje dviga v simbolne višine. Njegove podobe iz delavskega življenja očito potekajo iz osebnega proučevanja in opazovanja in so zlasti v nekaterih partijah več kakor sami dokumenti v smislu teorije naturalističnega romana: so s krvjo in duhom pisateljeve osebnosti prežete stvaritve. Posebno spretnost razodeva Němeček v dialogih. Preko vse razblinjenosti in nedoznanosti na nekaterih mestih je to roman, ki čitatelja potegne za seboj, zato upravičeno zavzema v letošnji češki literarni proizvodnji prav opazno mesto. Knjiga bi utegnila zanimati tudi slovensko občinstvo. —O.

V nedeljo, dne 28. t. m. novi roman „JUTRA“

W. E. Hintz:

Lepa žena, kdo si?

Napeta, z bleščečo tehniko pripovedovana zgodba, ki se pleče v vedrem, pustolovskem razgibanem ozračju francoske rivijere.

Očarljiva neznanka stoji v žarišču široko zasnovane sleparske intrige. Zanimanje bralca v bralca se ne more in ne more odtrgati od nje...

»Lepa žena, kdo si?«

Vse okolnosti kažejo na nevarno prevejanje, ki mora zdaj-zdaj pasti pravici v roke. In vendar si ne boste mogli kaj in ji boste ves čas želeli, da bi ušla mreži, ki se zadržava...

»Lepa žena, kdo si?« To vprašanje si boste zadajali sleherni dan — vse do presenetljivega konca.

Pozor na začetek! — V nedeljo, dne 28. t. m.!

Ne zamudite!

Naročite „JUTRO“!

Domache vesti

* Prispevek Nj. Vel. kraljice Marije k dovršitvi ruske grobnice v Beogradu. Na novem pokopališču v Beogradu uredjujejo po želji blagopokojnega kralja Aleksandra grobnice ruskih bojevnikov, ki so med svetovno vojno žrtvovali svoje življenje na našem ozemlju. Temeljni kamni te spominske grobnice so bili blagoslovljeni lani 19. julija. Spominska grobnica bo v kratkem popolnoma dovršena, ker je Nj. Vel. kraljica Marija naklonila prispevek 5.000 Din za spomenik nad grobnico.

* Obisk uglednega češkoslovaškega etnologa. Znaní češkoslovaški etnolog dr. Anton Vavilavik je prišel v Sarajevo zaradi proučevanja naše etnografije in folklorne. Ugledni znanstvenik si je je ogledal muzej in njegove etnografske oddelke. V Sarajevu bo ostal nekaj dni.

* Za češkoslovaškega konzula na Dunaju je imenovan g. dr. Gustav Zahorsky, bivši podkonzul v Ljubljani. Dr. Zahorsky je velik prijatelj našega naroda. Že na univerzi v Pragi je bil v stalnih prijateljskih stikih s našimi študenti in se je takrat popolnoma priučil našega jezika, da ga govori kakor rojen Slovenec. Odličnemu prijatelju iskreno čestitamo k imenovanju!

* Večja skupina holandskih turistov bo še ta mesec obiskala našo državo. Prispela bo v našo državo preko Nemčije in Avstrije ter bo obiskala po vrsti Ljubljano, Zagreb, Sušak, Šibenik, Split, Dubrovnik, Boko Kotorsko, Cetinje, Mostar, Sarajevo in Oplenac. Holandski gostje bodo v naši državi tri tedne, potem pa se bodo vrnil domov spet preko Ljubljane. Druga skupina holandskih turistov pa bo prišla v našo državo septembra in bo ostala tu teden dni. Obiskala bo Beograd, Sarajevo, Zagreb in Ljubljano.

Vaše filme in plošče razvijem, kopiram in povečam strokovno in hitro. Na zalogi po najnižjih cenah vedno sveži filmi in plošče ter vse novosti fotokamer.

DROGERIJA I. KANC, NEBOTIČNIK

* Djakom in dijakom II. drž. realne gimnazije v Ljubljani. Vodstvo Vašega zavoda vas poziva, da se udeležite pogreba našega nenadno umrlega direktorja Rada Pavliča. Zberite se v soboto ob pol 17. pred gimnazijskim poslopjem!

* Smrt zaslužnega častnika. V Osejku je umrl upokojeni kapetan bojnega broda Janko Kršnjavi, star 49 let. Pokojnik je bil odlični mornariški častnik in vnet narodni delavec. Velike zasluge si je pridobil kot organizator in prvi poveljnik naših podmornic in pozneje kot poveljnik pomorske vojne akademije v Dubrovniku. Vsi primorski kraji so ga visoko spoštovali. Mesto Hvar ga je izvolilo za svojega častnega meščana. Pokopali so ga v Djakovem v grobnici njegovih prednikov.

* Umrli je v mostarski vojni bolnišnici v noči na ponedeljek dijak — vojak g. Vladko Bohinc, sin šolskega upravitelja v Brežicah. Ugledni družini izrekamo ob bridki izgubi iskreno sožalje!

* Angleški transatlantik v splitskem pristanu. V splitskem pristanu se je za kratek čas videl angleški prekoceanski parnik »City of London«, na katerem je 85 potnikov, večinoma ameriških profesorjev in učiteljev. Parnik bo iz splitskega pristanišča nadaljeval pot proti Benetkam.

* Zbor avtomobilistov in motociklistov v Bohinju. Kot že javljeno, praznujejo avtomobilisti in motociklisti praznik svojega zaščitnika sv. Krištofa v nedeljo 28. t. m. v Bohinju, in sicer pri Sv. Duhu, kjer se nahaja na zunanji steni cerkve proti jezeru znana slika sv. Krištofa. Slavnost se bo vršila okoli 11. ure. Na splošno željo, da bi se zbrali izletniki še pred slovesnostjo k skupnemu družabnemu pomenku, se je določil hotel »Zlatorog« kot zbirališče in se anidejo izletniki tam med 9. in pol 11. dopoldne, kjer lahko zajtrkujejo. Od »Zlatoroga« gre do skupno z vozili k Sv. Duhu. K »Zlatorogu« je dostopni najkasneje do pol 11. ure, ker ni izključen visoki obisk. Kakor že objavljeno, ni oficijelnega skupnega kosila. Vodstvo zleti z večino udeležencev pa se zbere po slavnosti pri kosilu in sicer zopet na vrtu ali pa v veliki verandi hotela »Zlatorog«.

* V Bohinju, ne na Bohinju! V zadnjem času opažamo: da pišejo hrvatski in srbski listi dosledno: »Predsednik vlade na Bohinju, povratek kneza namestnika na Bohinju« in podobno. Menda pišejo tako per analogiam, ker pravimo: da smo bili na Bledu in da se peljemo na Bled. Toda analogija tu ne velja! Govorimo: da smo bili v Bohinju ali da se peljemo v Bohinjo. Priporočamo

Zvočni kino Dvor

Telefon 27-30

Danes ob 4., 7. in 9 1/2 uri

HČI CIRKUSA

Senzacija! Senzacija!

Vstopnina v parket 3.50 Din

Iz Ljubljane

u— Društvo železniških upokojencev je sklicalo večeraj popoldne sestanek svojih članov v restavraciji »Pri levu«. Mnogostevilnim članom je društveno vodstvo poročalo o delu in skrbi za izboljšanje gmojnega položaja vseh upokojencev, v prvi vrsti pa staroupokojencev, vdov in takozvanih rentnikov, ki so med reveži največji reveži. Društvo je tudi vse storilo, da bi bile železničarjem vračene pravice voznih in drugih olajšav. Zborovanje je otvoril predsednik g. Salamon, ki je podal izjurno poročilo o delovanju društvenih funkcionarjev in o posredovanjih v Ljubljani in Beogradu. Govorili so tudi g. Adlešić, ki je apeliral na upokojene železničarje, naj se čvrsto oklenejo svojega društva, g. Bakšić, ki je izrazil upanje, da bosta vlada in skupščina vpoštevali upravičene zahteve železniških upokojencev, ter g. Keržić, ki je želel, naj bi se večkrat vršili sestanki, da bi bilo članstvo vedno obveščeno o delovanju svojega društva. Ob zaključku zborovanja se je predsednik zborovalcem zahvalil za številno udeležbo in pozornost.

u— Orjunao, pripravljalni odbor okraj Bežigrad, ima ustanovni občni zbor 27. t. ob 20.30 v gostilni Rebec, Tyrševa cesta (nasproti topničarske vojašnice). Članom udeležba dolžnost.

u— Romanje k ruski kapelici. V nedeljo 28. t. m. na pravoslavni praznik sv. Vladimirja se bo obnovilo tradicionalno pletno romanje k ruski kapelici pod Vrščem nad Kranjsko goro, Liturgija, ki jo bo opravil g. prota Grgorje Budimir iz Ljubljane, se prične ob 10. uri, parastos pa ob 11. Odhod iz Ljubljane z izletniškim vlakom. K občni udeležbi vabi odbor Ruske Matice.

DR. GREBENC ANTON
specialist za zobne in ustne bolezni
ZOPET ORDINIRA

u— Posestnikom novih hiš v vednost. Ker je banska uprava za dravsko banovino potrdila pravila za »Društvo posestnikov novih hiš«, vabimo vse tiste, ki so se prijavili, da bodo pristopili kot člani, da se udeležijo ustanovnega obnega zboru, ki se bo vršil 10. avgusta ob 20. uri (osmih zvečer) v restavraciji hotela Štrkelj. Oni posestniki novih hiš pa, ki se še niso prijavili, lahko to store pri gospodinji: Lukež Rudolf, Tyrševa c. 99; Zupanci Franc, Smartinska c. 6, Kos Janko, Idrijska ul. 3, kjer dobe tudi pravila in vse druga pojasnila.

Zvočni kino Ideal
Danes ob 4., 7. in 9 1/2 zvečer
PREMIERA
KRIŽ Z JUGA
Legijonar št. 37.
Elga Brink, Werner Fütterer,
Vstopnina: Din 4.50 in 6.50.

u— POČITNIŠKA KOLONIJA mestne občine ljubljanske, ki je na letovanju v Poljanah, se vrne v Ljubljano v ponedeljek z vlakom, ki pride iz Gorenjske ob 19.23, POČITNIŠKA KOLONIJA, ki je na letovanju na morju v Sv. Jakob — Šiljevici, pa se vrne v ponedeljek z vlakom, ki prihaja iz Dolenjske ob 20.36. Starši naj pridejo na glavni kolodvor po svoje otroke.

u— Nesreča v tovarni. Včeraj dopoldne so reševalci prepeljali iz svečarne Pax v šiški 20-letno delavko Slavko Žerjavovo na kirurški oddelki. Pri delu v tvornici ji je padlo težko železo na hrbet in ji prizadelo nevarno poškodbo.

u— Zgubila se je zlata zaplestnica v četrtek dopoldne na Tyrševi cesti. Pošten najditelj naj jo prinese v upravo »Jutra«, kjer dobi primerno nagrado.

Iz Celja

—e Notranji minister dr. Korošec se je odpeljal v sredo popoldne z avtomobilom iz Celja v Rogaško Slatino, kjer se je sestal z ministrom za vojsko in mornarico generalom Petrom Živkovičem. Zvečer se je odpeljal z avtomobilom skozi Celje na Židani most, oddal pa se je vrnil z brzim vlakom v Beograd.

— Delo v tiskarnah. Kakor smo poročali je nastala stavka tudi v celjskih tiskarnah. Vendar pa je podjetjem kljub temu omogočeno delno obratovanje, tako, da morejo Mohorjeva družba, brata Rodé in Martin čič in Celesta tudi nadalje izvrševati tiskarska dela.

—e Nakupovanje sadja na trgu. Na celjskem trgu se opaža, da branjevc in trgovci kupujejo sadje kar na trgu od producentov. Primerilo se je že, da so branjevc prestregli kmetice, ki so nosile naročeno sadje stran kam, in so kmeticam po višji ceni odkupili blago. Tako so stranke prisiljene kupovati sadje po visoki ceni in dajati zaslužek branjevcem. To je n. pr. v Zagrebu strogo za branjevc in branjevc ne smejo nakupovati blaga na trgu, ker bi to povzročilo dviganje cen. Ali ne bi bila taka splošno koristna kontrola mogoča tudi na celjskem trgu, kjer vlada letos že tako huda draginja?

—e Narava je svojo glavo. To dokazuje primer na vrtu gostilne »Wilsona« v Gaberju. Tam so lani odžagali kostanj meter visoko nad koreninami, da bi na štor pribili okroglo leseno ploščo in tako napravili mizo. V začetku julija pa je začelo nenadno poginjati iz štor bujno zelenje. Mladike silijo izpod skorje na vrhu štor in so zrastle od začetka meseca že za 3 dm.

—e Pretepu med delavci sporoča podjetje, ki izvršuje regulacijo Savinje, da je prišlo do izreda v privatni kantini in da ni delavske kuhinje, ki jo vodi podjetje, z dogodkom v nobeni zvezi.

—e Ne pozabite do 3. avgusta obnoviti srečk državne razredne loterije v podružnici »Jutra« v Celju.

—e Dve življenji je rešil. V soboto 20. t. sta se kopala v kopališču »Diana« dva nemško govoreča kopačca. Zašla sta v globoko vodo, kjer je enemu postalo slabo se je oklenil drugega, nakar sta se oba začela potapljati. V zadnjem trenutku je skočil poštni uradnik Alojzij Volkar v vodo, pograbil oba za glavo in odplaval z njima proti bregu. Na pomoč mu je prišel kopalni mojster Grad s čolnom in posrečilo se jima je, spraviti oba na suho, kjer sta prišla k sebi.

Iz Maribora

a— Maribor generalu Maistru. Drevi ob pol 19. se bo zbral nacionalni Maribor ob grobu blagopokojnega velikega narodnega generala.

a— Slovo češkoslovaškega konzula. V soboto 27. t. m. se pride posloviti v Maribor ljubljanski konzul češkoslovaške republike inž. Ševčík, ki odhaja po petletnem delovanju na svoje novo službeno mesto v Prago. Maribor se poslovil od odličnega gosta jutri zvečer ob pol 21. pri Orlu.

a— Iz zdravniške službe. Naslov specialista za živčne in duševne bolezni je podelila zdravstvena uprava tukajšnjemu samitnemu referentu in uradnemu zdravniku dr. Ivanu Jurečku.

a— Ogromen interes za letošnji »Mariborski teden«. Z ozirom na razne razstave gospodarskega značaja vlada posebno v savski, primorski, drinski, vrbaski, dunavski in moravski banovini veliko zanimanje za letošnji Mariborski teden. Radi številnih informacij sta se redakciji »Trgovinskega vjesnika« in »Jugoslovenskega Lloydja« v Zagrebu odločili posvetiti posebno številko »Mariborskemu tednu« in zbirajo posebni odposlanci potrebni material pri mariborski industriji in trgovini.

Iz tega sledi, da bodo posebno letošnje razstave velikega reklamnega pomena za vse razstavljalce. Uprava »Mariborskega tedna« razpolaga še s skromnim prostorom ter vabi vse trgovce, ki imajo trgovske stike z omenjenimi banovinami in ki niso bile vabljene, naj se takoj prijavijo. Tehnični atelej »Mariborskega tedna« v Razlagovi ulici stoji vsem razstavljalcem z nasveti na razpolago.

a— Uprava »Mariborskega tedna« sporoča, da ne more sprejeti več nobene prošnje za zaposlitev, ker je skromno število rediteljskih in blagajniških mest že zasedeno.

a— Moški zbori mariborskih in okoliških pevskehih društev Ipavčeve župe se zberejo v petek 26. t. m. ob pol sedmi uri pri Maistrovem grobu. Pesmi: Dev: Čej so ti steze in Prelovec: »Oj doberdoba« — Zupna uprava.

a— Učiteljski dom v Mariboru r. z. z. o. z. ima svoj III. redni občni zbor v četrtek 8. avgusta z začetkom ob 10. v prostorih Učiteljskega doma v Mariboru. Poleg običajnega dnevnega reda so tudi volitve. Bilanca je na vpogled v Učiteljskem domu. Načelstvo.

a— Ogled Robnikovega »hudička« bo 28. t. m. pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu. Okrog 9. ure bo pozdrav došlih gostov, ob 10. uri pa otvori sreski načelnik dr. Senekovič hidrant obnovljene vodne naprave.

a— V zadnjem trenutku preprečena katastrofa. V noči na četrtek je tik pred prihodom nočnega potniškega vlaka, ki odhaja iz Maribora ob 22, opazil prometnik postaje Račje—Fram g. Hubert Kmetec, da je bila kretnica postavljena v odklon ter da je bila med desno ojstrico in matično tračnico položena železna natezalna plošča, med prvo in drugo blazino pa je stala pokončno natezalna plošča, kar bi lahko povzročilo veliko železniško nesrečo. Orožniki zadevo raziskujejo.

a— Vzroki Gleinzerjeve smrti. Komisija, ki se je sestala na mestu nesreče, je dognala, da je Gleinzerja ubilo tramovje, ki je zgrmelo nanj, potem ko je strmoglavil v

ZOPER UTRUJENOST POLETI

se najuspešneje borite z rednim pitjem mrzle OVOMALTINE, ki istočasno osvežuje in okrepuje.

Pijte mrzlo

OVOMALTINE

Ljudski zavojček Din 7.25; majhna doza Din 13.—.

globočino. Na dnu dimnika je bil namreč prah in bi radi tega Gleinzerjev padec ne bil smrtonosen, ako bi ne bilo pritiska padajočega tramovja. Sodna komisija pa je pri obdukciji dognala, da je smrt nastopila radi izliva krvi v možganih, prsih ter trebušni votlini. Zanimivo je, da se pri padcu lobanja ni prebila.

a— Smrtno ponesrečenega J. Gleinzerja bodo pokopali danes ob četrtn na 16. na mestnem pokopališču. Rajniki zapušča ženo ter nepreskrbljenega otroka.

a— Nova železniška postaja med Poljčanami in Ponikvo je že skoro dograjena in se bo v kratkem otvorila ter blagoslovila.

a— Napoved požiga je prejel posestnik Josip Habinger v podtaknjenem pismu. Prvi dni nato je ogenj upelil gospodarsko poslopje z vsem orodjem vred, le živino se je posrečilo rešiti. Za skrivnostnim požigalcem poizvedujejo.

RADIO

Petek 26. julija.

Ljubljana 12: Parnova opera »Ksenija« na ploščah. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, obvestila. — 13.15: Vojaške godbe igrane na ploščah. — 14: Vreme, spored borza. — 18: Materinstvo v pesmi in besedi, Samospevi: gđc. Korenčanova, pri klavirju prof. Lipovsek, recitacije: ga. Debeljakova. — 18.50: Tujskoprometno predavanje II (Joško Sotler). — 19.10: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura. — 20: Svatba na Strmcu (zvočna igra), napisal Zvan Jakob, izvaja radijski dramski studio v režiji inž. Pengova. — 21.30: Čas, vreme, poročila, spored. — 22: Za zabavo in za ples, prenos z nebotičnika — vmes plošče.

Beograd 16.40: Pesmi. — 20: Prenos iz Zagreba. — 22.20: Plošče Zagreb 12.20: Plošče. — 20: Klavirski koncert. — 20.30: Pesmi. — 21: Tamburaški zbor. — 22.15: Narodne pesmi. — Praga 19.25: Orkester. — 20: Igra. — 20.45: Koncert na flavto. — Varšava 20.10: Lahka glasba. — 21: Somfoničen koncert. — 22: Ples. — Dunaj 12: Orkester. — 16.05: Klasične uverture. — 20: Brucknerjev večer. — 22.30: Orkester in solisti. — 23.50: Ples. — Berlin 20.10: Orkestralni koncert. — 23: Nočni koncert. — München 20.10: Vojaški večer iz starih časov. — 21.10: Orkestralni in pevski koncert.

Za vedno nas je zapustil naš nadvse ljubljani soprog, oče, sin, brat, stric in svak, gospod

RADO PAVLIČ,

gimnazijski direktor

danes, dne 25. t. m. ob 1/2 3. uri zjutraj.

K večnemu počitku ga spremimo v soboto, dne 27. t. m., ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Ciril-Metodova ulica št. 13, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Kranj, dne 25. julija 1935.

Globoko žalujoči: Marija — soproga, Tilka, Rado, Bojan, Marjan, Dušan, Miloš — otroci, Ivana — mati, in vse ostalo sorodstvo.

Novi poskusi prof. Voronova

Borba proti raku — Zmanjšanje krvnega pritiska — Pomlajevalni simptomi

Da se prof. Voronov, znameniti pomlajevalec, že dalj časa bavi manj s pomlajevanjem nego s drugimi medicinskimi problemi, je znano. Ta čas ga zanima posebno vprašanje raka. V njegovem gradu pri Ventimigli, blizu francoske meje, ima celo farmo opice, ki jih uporablja za te svoje eksperimente, kajti tudi za to se mu vidi opice najprimernejše. Ta čas je cela vrsta živali umetno inficirana s to boleznijo, kar jim uide že na zunaj, po mehaničnih očeh in znakih vnetja. Podrobnosti o svojih poskusih pa Voronov doslej še ni dal v javnost, poročajo pa, da je prišel z njimi že zelo daleč in da bo kmalu povedal o njih več stvarnega.

Pri tem pa ga problem pomlajevanja naravno še vedno zanima, posebno v podrobnostih. Ta čas se bavi n. pr. z dejstvom, da

se po pomlajevalni operaciji v pacientu pojavi neko znižanje krvnega pritiska. Pravega vzroka za to še ni našel, priskone bo v tem, da se ojači tonus malih žil, ki so nekakšni regulatorji krvnega pritiska, morda pa tudi v tem, da se pod vplivom spolnega hormona ustavlja sekrecija stranskih obisti. V ostalem pa je znižanje krvnega pritiska po pomlajevalni operaciji precej koristna nego škodljiva zadeva, saj je previsoki krvni pritisk, posebno pri osebah, ki prihajajo v poštev za pomladitev, zelo razširjena bolezen — ki sicer ni tako nevarna, kakor to včasih pretirava. Metoda prof. Voronova nam odpira tu nove zdravilne možnosti.

Kar se tiče uspehov pomlajevalnega načina po tej metodi, je mogoče po dosedanjih primerih podati zaključno sodbo. Že

v nekoliko dneh se pokaže običajno zelo ugoden rezultat, pacienti zaživijo kar novo življenje. To pa bo po vsej priliki po velikem delu posledica razumljive avtosugestije, kajti čez kratek čas se znaki obnovljene mladosti kar izgube, pacient doživi pravo razočaranje in meni, da je ostala transplantacija brez uspeha. Čez kakšne tri mesece pa se pokažejo najprvo duševni in potem tudi telesni učinki operacije, pacient se pomladi v vsakem pogledu in ta učinek ostane potem za tri do štiri in pol leta. Po tem času nastopi, kakor pravi Voronov, namreč »smrt transplantata«, presajene opice žleze se izrodijo in izgube svojo moč. Potrebna je nova operacija. Voronov se bavi ta čas s poskusi, ki bi naj omogočili presajenim žlezam daljšo učinkovitost.

Skrivnost piramid

Odkritje nepoznanega, 4000 let starega mesta — Uganka piramidnih zgradb rešena

V London se je vrnil znan angleški arheolog Edward Armitage, ki je s svojimi najnovejšimi odkritji zelo obogatil naše znanje o starem Egiptu. Nedaleč od velikih piramid je odkril v pesek zakopano mesto, o katerem doslej nismo ničesar vedeli.

Armitage je hotel prav preiskati samo velik kup kamna v bližini piramid, ki so ga smatrali za ostanek nedovršene piramide in mu niso posvečali posebne pozornosti. Pred nekim časom pa je izrekel egiptski arheolog Selim Hasan domnevo, da gre tu bržkone za ostanek grobnice kakšne ga vladarja. Armitage je nato te ostanke preiskal in odkril, da so bili nekoč res grob kraljice Kent-Kavesa, prve vladarice v zgodovini Egiptstva, ki je vladala samostojno in jo omenjajo tudi napisi v poznejših piramidah pete dinastije. Pri tem je Armitage zadl v sosedstvu na ostanke pravega mesta.

To mesto se je ohranilo pod peskom s svojimi temeljnimi zidovi, cestami in podskoraj popolnoma. Kaže nam, da so graditelji tedanje dobe — oslanki so stari okrog 4000 let — dosegli izredno visoko stopnjo tehnike. Evropa se je šele pred 200 leti povzpela tako visoko. Obsežne naprave so skr

bele za to, da je imelo vse mesto dovolj vode, hiše pa govore o komfortu, ki je naravnost presenetljiv. V vseh hišah so bile n. pr. kopalne, prostori za vratarje, jedilnice, spalnice, shrambe, kuhinje. Po stenah se je deloma še prav dobro ohranil vsakoraven okras, gradbeni material je bila opeka, ki je vzdržala 4000 let. Skozi vse mesto je šel velik, predoru podoban hodnik, ki je morda rabil vojaškim namenom. Iz tega, kako so razporejene ceste, pa bi bilo sklepati, da so tedaj že premišljevali o podobnih ureditvah prometne.

Armitageova ekspedicija je imela še en uspeh, ki ga bodo vedeli strokovnjaki pravilno ceniti. Do danes namreč ni bilo mogoče razložiti, kako so Egipčani pri graditvi piramid in drugih naprav dvigali ogromne kamnite kvadre. Da jih niso mogli enostavno s rokami in nosilnicami, je bilo jasno, a ker niso doslej našli niti risbe kakšne naprave, ki bi spominjala na skripe, je ostalo to vprašanje zavito pač v temo. Vsi so bili vsakako prepričani, da stari Egipčani skripe niso poznali. Toda v novoodkritem mestu je našel Armitage iz kamna izdelan sistem skripčevja, ki je tako poma gal pojasniti staro skrivnost.

Revmatična obolenja

Vzroki še niso docela znani — Trganje prvi in pravi znak obolenosti

O vzrokih revmatskih obolenj smo še zelo malo poučeni. Nekateri trdijo, da so posledica posebnega bacila, drugi menijo, da nastanejo pod vplivom z bacili okuženih gnolobnih sredstev v zobeh, bezgavkah i. t. d. Po vsej priliki bo resnica nekako v sredi in nastajajo ta obolenja po skupni zaslugi zunanji okvar in določenih bakterijskih vrst. Sodobne opazovalne metode so

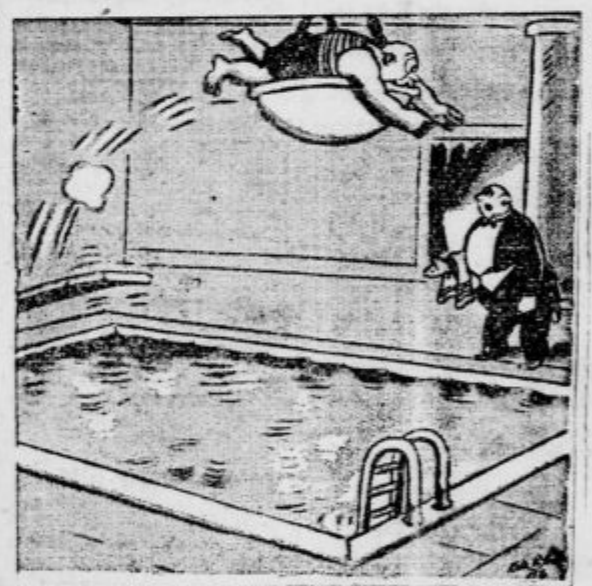
odkrile ognjišča vnetij tudi v mišicah, pa ni čudno, da se pojavlja revmatsko obolenje navadno najprvo z bolj ali manj hudim trganjem v bolelem mišičevju.

Sicer pa mišice niso edine, ki lahko zapadejo revmi. Prav tako se njene spremembe pojavijo lahko na kitah, v sklepih, delih hrbtnice, živcih in včasih tudi v notranjih organih. So n. pr. revmatske spremembe v vratu, ki se pojavljajo kot prava vnetja v tem udu, a ljudje se posebno boje revmatskih obolenj na srčni mišici. Neredko so tudi revmatska vnetja zares ne mrene, revmatski kožni izpuščaji in celo revmatske spremembe roženice in šarenice. Vsekako ni prav, če ne upoštevamo začetnih znakov revmatizma, n. pr. trganja, in se ne lotimo zdravljenja po vseh pravilih, ko se ti znaki zaostre.

A NEKDOTA

Pod posteljo francoskega romanopisca Evgena Sueja je bila krsta. Neki prijatelj ga je vprašal, kaj to pomeni. Sue je odgovoril: »Predvsem bil prisiljen, da si najjame posojilo pri oduhu prve vrste. Možno me je prisililo, da sem vzel celo vrsto novih kreditov namesto denarja. Krste sem prodal, eno sem si za spomin in ohranil. Potem sem ugotovil, da ni primernejšega mobilijara za ohranitev hlač, nego so krste.«

VSAD DAN ENA

»Malo preveč ste skočili, dragi gospod!« (Everybody's weekly)

Rešitev med nebom in zemljo

Edinstven primer v zgodovini letalstva

V Rusiji so postali skoki s padalom pravi ljudski sport in vlada ta sport pospešuje z vsemi sredstvi. Posebno priljubljeni so množestveni skoki, pri katerih se spuščajo cele trupe ljudi istočasno v globino. Da se pri tem dosajajo tudi hude nesreče, je zavoljo priznane drznosti ruskih letalcev samo ob sebi umljivo.

Na neki množestveni skakalni vežbi nad letališčem v Moskvi se je pogljal pilot Noskov na povelje po vseh predpisih iz letala. Zgodila pa se je majhna napaka, tako, da se je padalo začelo razvijati predčasno. Zračni tok je zagrabil svileni plašč padala in ga pognal kvišku na rep letala. Letalo je dobilo sunek, da bi kmalu strmoglavilo v globino, plašč ee je raztrgal in Noskov je začel padati kakor kamen v globino. Ljudje, ki so spodaj opazovali ta prizor, so bili prepričani, da se bo letalec v par sekundah raztreščil na tisoč kosov. Toda zgodilo se je nekaj nepričakovanega. Noskov je padel z vso silo na odprto padalo enega svojih tovarišev, pilota Krazikova, ki se je bil spustil skoraj v istem času kakor on. Padec se je za trenutek zadržal, Krazikov pa je bil toliko prireben, da je utegnil Noskova zagrabiti čez prsa. Dva človeka sta bila preveliko breme za padalo, moža sta začela padati, kakor da bi ne imela v padalu nobene opore.

»Odprli svoje rezervno padalo!« je zavpil Krazikov. »To je nemogoče!« je odgovoril Noskov, potem ko je bil zaman poskušal, da bi izvršil nasvet Krazikova. Bila sta že skopli 200 m nad zemljo. »Potegni

vrvi mojega rezervnega padala!« je tedaj zavpil Krazikov. Spet je prešlo nekoliko drzocenih odlomkov sekunde. Hipoma je začutil Krazikov pod pazduhami silno bolečino, tako da bi se mu tovariš kmalu izmuznil iz rok. Rezervno padalo se je bilo odprlo in je sedaj sunkovito zadrževalo padanje. Bil je tudi skrajni čas. Udarac na zemljo je bil sicer še vedno močan, a ne toliko, da bi se oba pilota resno poškodovala. Pritekli so ljudje in jima nudili prvo pomoč. Ves sovjetski tisk piše z navdušenostjo o edinstvenem primeru letalca, ki je v smrtni nevarnosti zase, v opisanih okoliščinah z neverjetnim pogumom in hladnokrvnostjo rešil svojega tovariša.

NEKAJ ZA VSE

Polagati na rane pajčevino, je nevarno praznoverje. Poleg vsakovrstne umazanije in prahu je namreč mogoče, da so v pajčevini tudi bacili tetana, ki povzročajo strašni mrtvični krč.

Najmanj vode je med telesnimi organi v kosteh in toščih, največ pa v krvi in mišicah.

Da se obvarujemo zobne gnilobe, moramo po vsaki jedi spraviti njene delce iz presledkov med zobmi in usta dobro oplakniti. Še zanesljiveje pa je, da si damo približno vsakega četrta leta zobe pregledati po zobozdravniku.

Arabci za Abesince

Dopisnik arabskega lista »El Gehad«, ki izhaja v Kairu, je posetil te dni emirja Abdulaha, vladarja Transjordanije, in sta se med drugim pogovarjala o težkem položaju, v katerem je sedaj Abesinija. Pri tej priliki je emir povedal nekaj tehtnih besed.

»Noben musliman in Arabec ne bo pozabil«, je dejal, »da je dežela, ki je štiti islam v njegovi mladosti sedaj slabotna in brez pomoči ter da ne more doseči izpolnitve svoje edine želje, da bi jo pustili na miru. Abesinci so kakor Arabci šibko in miroljubno ljudstvo. Abesinci so eno izmed najstarejših krščanskih ljudstev in zato bi bila v prvi vrsti dolžnost drugih krščanskih ljudstev da so Abesincem pomagala. Namestu tega doživljamo prizor, da se iz Rima prestolice krščanstva širi val sovražstva proti majhnemu narodu, kar je povsem v nasprotju z duhom krščanstva«

Zdravilo proti ločitenim maniji

Zdravnik dr. Seale Harris iz Birminghama v državi Alabami trdi, da je odkril učinkovito sredstvo proti ločitenim maniji. »Večina žen, ki se hočejo ločiti, pravi, »trpi preprosto za nevrastenijo in preveliko množino inzulina v krvi.« Ko je ugotovil ta vzrok, je tudi izdelal serum za ločitvene paciente. Preizkusil ga je najprvo na neki dami, ki je imela navado, da je v prepiru lučala svoje lonce in kozice možu v glavo. Po nekoliko injekcijah je postala baje ljubezniva, popustljiva, idealna žena.

Kupuj domače blago!

Vojaška vzgoja italijanske mladine na počitnicah

Italijanska vlada je poslala 50.000 otrok na počitnice k morju. Slika kaže skupino teh otrok, ki se morajo med kopanjem vežbati z orožjem

EINAR SWENSEN:

V levjem žrelu

Na krovu razkošnega parnika, ki vozi med Madrasom in Madagaskarjem, smo imeli v prvem razredu potnika, temnega v dvojnem zmislu besede. Bil je Bengalec temne polti; in tisti, ki so imeli na krovu prvo besedo, so trdili, da je tudi njegova preteklost precej temna. Širile so se govorice o njegovih pustolovskih poklicih, ki jih je Ind opravljal ali pa jih še opravlja: govorilo se je o trgovini s sužnji, o tihotapljenju mamil, o predrznem krotanju zveri, zvodništvu, politični skrivni policiji... o vseh poklicih, kjer se da imenitno zaslužiti z majhnim delom.

Mornarji belokožni in potniki bele polti so se Bengalca ogibali. Niso se z njim zapletali v govor, kakor ne bi bil vreden njihove družbe. Ker je bil zaradi svoje skrivnostne preteklosti na slabem glasu? O ne, zaradi tega ne. To bi bili vsi prizanesljivi prezrli. Toda Bengalec je bil človek drugega plemena, druge barve, in zato se belci niso hoteli družiti z njim, saj bi bilo takšno obhajevanje po predsodkih, ki so pri belcih v navadi, nečastno.

Ladijski zdravnik je sedel nekoč popoldne na krovu ladje, na vzhodni strani, ki je bila že v sapi in zato hladnejša. Predsodki vzhoda in zapada ga niso zanimali. Zanj je bil Bengalec prav tako potnik kakor vsi drugi. Neko razliko med njimi in drugimi pa je moral ladijski zdravnik vsekakor ugotoviti: temnopolti potnik je bil zanimivejši kakor vsi drugi.

V roki je imel zdravnik stekleničico zdravila rdečkasto rjave barve. Pravkar je bil prišel iz kabine, kjer je imel neko klientko: nervozno damo.

Po krovu se je plazila mačka, ki so jo imeli na ladji že bogve kako dolgo, da je postala čisto domača.

»Z našo mačko bom napravil nedolžen, neškodljiv poizkus,« je dejal zdravnik Bengalec.

Na listič iz svoje beležnice je kanil nekaj kapljic iz steklenice in pomolil list mački.

Mačka je list povohala, potem pa je postala čudno nemirna. Hlastno, sunkovito je premikala glavo sem in tja, cele sekunde se je vedla kakor plesoč derviš in strmela z izbuljenimi očmi okoli sebe kakor kakšno bitje, ki ima nenavadne privide.

In čudno: tudi Bengalec je prevzelo skrivnostno razburjenje. Ko je z drgetajočimi nosnicami vdihaval vonj kapljic. In roka mu je zlezla na čelo, na teme, na vranje črne lase, kakor bi ga mučil strahoten spomin.

»To je tinktura valerianca,« je šepnil.

»Da, v tej stekleničici je tinktura valerianca,« je začudeno potrdil ladijski zdravnik. »Baldrianova tinktura.« Izcedek iz božjastnice. Mačka so zaljubljene v ta vonj, zato imenujejo božjastnico tudi mačje zelišče. Za človeka je baldrian pomirjevalno sredstvo, zelo občutljivo mačko pa utegne spraviti prav v nekakšno ekstazo, zamaknjenost...

»In zaradi njega časih kar pobsesne male mačice... in tudi krvoločne velike mačke,« je dodal Bengalec in glas mu je vzdrltel.

(*) božjastnica je valeriana officinalis.

Ko se je nekoliko zbral, je začel pripovedovati:

»Pred nekaj leti je kazal v mestu Bombaju neki indski krotilec levov svoje umetnosti. Bilo je v nekem cirkusu na glavnem bulvarju. Na krotilečevem sporedu je bila tudi točka, ki je sicer znana in pogosta, a v zvezi z njo zelo nevarna in tvegala: lev odpre na stečaj svoje žrelo, krotilec zaboli z obema rokama njegove čeljusti. kakor bi jih hotel držati vsakebdi, in vtakne potem svojo glavo v levje žrelo.

Ta točka je nadvse učinkovita. Gledalca izpreleti, kakor bi tičala njegova glava v žrelo leva in prijetno olajšanje začuti, pa tudi nekoliko razočaranje, ko je krotilec glava spet iz strašnega žrela.

»Kralj kralja živali« — tako se je imenoval v svoji glumaški bahavosti krotilec levov — je imel pomočnico, ki mu je med njegovo najnevarnejšo točko pomagala v kletki. Bila je očarljivo lepo dekle, mešanica nenavadno skladne, popolne postave. V njenih žilah sta tekli indska in evropska, najbrž portugalska kri. V lesketajoči se obleki, obiti s steklenimi biseri je čepela med predstavo v kotu kletke in piskala na preprosto piščalko neko melodijo, podobno tisti, ki jo slišimo pri krotilcih kač.

Zakaj se je iznenada zbudilo v srcu tega dekleta sovraštvo do krotilca levov? Kdo more to doumeti? Kdo ve, zakaj ženske neizmerno ljubijo, zakaj neizmerno sovražijo? Morda je bila ljubosumnost, morda ranjena ničemurnost tisto čustvo, ki je igralko pripravilo do sklepa, da umori svojega prijatelja in mojstra?

Nikoli si še ni nihče domislil zahrbtnjega uma. Na vonju tega rastlinskega izdelka, te baldrianove tinkture bi moral pripraviti angel smrti. Preden je stopil krotilec zveri v kletko, se je njegovi pomočnici posrečilo, da je orosila njegove gladke lase z neko tekočino. To je storila skrivaj, ne da bi bil kdo opazil, kakor bi ga bila zaljubljena božala. Tekočina je bila mešanica baldrianove tinkture in nekega dražilnega soka, ki ga je odkrila med številnimi strupi indskega skrivnostnega čarovništva.

S tem je igralka na piščalko hitro orosila krotilec lase, trenutek preden se je začela predstava. Upala je: če bo krotilec vtaknil glavo v levje žrelo, bo zver začutila dražilni vonj baldrianove zmesi. Ogromno mačko bo prevzelo vznemirjenje. Savnila bo, s podzavestnim gibom bo zaprla na široko odprto žrelo, in v človeško glavo v žrelo se bodo zasadili zobje roparice in jo do smrti ranili... Kakšen grozoten, a vendar osrečujoč pogled za žensko, ki hlepi po maščevanju!

To je bil dobro premišljen morilski načrt krotilecove pomočnice, igralke na piščalko.

Ko je prišel pričakovani trenutek, je pogljal krotilec leva kakor vselej na lesen podstavek, pregrnjen s preprogo. Svojem krotileckemu vplivu je tako zaupal, da se je kakor zmerom približal živali z golimi rokami, brez strašne pištole ali kakšne druge potrebnosti, ki se dobro obnese v nerodnem položaju. Kakor prastara uspanka se je začela pesem igralke. Kako čudno je gledala ta ženska moškega! Toda on tega ni opazil. Na svoji glavi je imel z zahrbtno tinkturo zapisano smrtno obsodbo in ni ve-

del zanj.

Lev je odprl žrelo. Njegovi zobje so morali vzbujati grozo.

Gledalcih je v napetem pričakovanju zastal dih. Glas piščali je bil kakor vriskanje kače.

Krotilec je pritisnil roke ob čeljusti in začel počasi lesti z glavo v žrelo zveri. Tedaj pa je izpreletel izkušene krotilca nenaden občutek, svarihi glas njegovih napevov, čuječnih živcev. Komaj slišno renčanje podobno daljnemu, daljnemu viharju se je oglasilo iz prsi zveri. Prsti moža so začutili za zobovjem pridružen drget, hotenje, da bi zver zaprla čeljusti.

Poslednji trenutek! — to spoznanje je obšlo krotilca. Ven iz levjega žrela! Ven iz kletke! Možak je iztrgal glavo iz žrela zveri in planil v dveh treh skokih čez železno ograjo. Z lesenega podstavka se je pogljal lev na igralko in jo razmesaril, preden ji je kdo utegnil pomagati...

Ko je potem krotilec segel v svoje lase in je zaznal, da je njegova dlan od baldrijana in levove krvi, je odkril zvezo, odkril je dekletovo krivdo.

In vendar... kolikrat sem si — reči hočem — kolikrat si je krotilec pozneje očital: morda bi bil lahko takrat, ko je v blaznem strahu zbežal iz ječe, rešil igralko strašne usode...

Bengalec na krovu ladje je končal svojo povest. Kakor bi se bile njegove misli izgubile nekje daleč, je zavil rokav svoje srajce in začel srepo opazovati svojo desno laket, ki je bila vsa polna brazgotin, takšnih brazgotin, kakršne imajo pogosto ljudje, ki imajo dosti opravka z zvermi.